

Nr 1

*Memorial med överlämnande av fullmäktiges i riksbanken till
bankoutskottet avgivna berättelse.*

Bankoutskottet, som vid sitt första sammanträde denna dag emottagit den av fullmäktige i riksbanken, jämlikt föreskrift i 37 § lagen för Sveriges riksbank, till utskottet avgivna berättelsen om bankens tillstånd, rörelse och förvaltning under år 1954, får härmed enligt gällande instruktion till riksdagen överlämna samma berättelse.

Stockholm den 13 januari 1955

På bankoutskottets vägnar:

FRANS SEVERIN

Närvarande:

från första kammaren: herrar Sundvik, Fahlander, De Geer, Werner, Boo, Wehtje och Strandler;

från andra kammaren: herrar Severin i Stockholm, Schmidt, Nilsson i Landskrona, Dickson, Gavelin, Persson i Norrby och Nelander.

Till Riksdagens Bankoutskott

Jämlikt föreskrift i 37 § lagen för Sveriges Riksbank få fullmäktige i riksbanken härmed till bankoutskottet avgiva berättelse angående riksbankens tillstånd, rörelse och förvaltning under år 1954.

Rekommendationerna till kreditinstituten.

I fullmäktiges berättelse till bankoutskottet vid 1954 års riksdag ha fullmäktige redogjort för de överväganden och omständigheter, som föranledde, att de tidigare överenskommelserna med kreditinstituten rörande kreditpolitiken ersattes med ensidiga rekommendationer från riksbankens sida. Rekommendationerna inneburo, att kreditinstituten skulle tillämpa de riktlinjer för kreditpolitiken, som uppdragits i de tidigare överenskommelserna.

Med anledning av det ändrade läge, som uppstått i och med att tidigare avtal med affärsbankerna ersatts med en ensidig rekommendation från riksbanken, upptogo fullmäktige — i skrivelse den 14 januari 1954 om förlängning av lagen den 3 juni 1949 (nr 314) angående rätt för Konungen att i vissa fall meddela särskilda bestämmelser om bankaktiebolags kassareserv — frågan om nämnda lag i sin dåvarande utformning kunde anses erbjuda erforderlig beredskap, därest situationen på kreditmarknaden skulle kräva, att lagen måste anlitas. Fullmäktige betonade dock samtidigt, att riksbanken även i fortsättningen liksom tidigare i första hand komme att sträva efter att på frivillighetens väg genomföra den restriktiva kreditpolitik, som fullmäktige fortfarande ansågo vara nödvändig. Undersökningar visade emellertid, att det högsta likviditetskrav — 25 % — som enligt 1949 års lag kunde ställas på bankerna, icke kunde anses tillräckligt i varje fall såvitt avsågo de större bankerna. Fullmäktige hemställde därför, att den högsta möjliga relationen mellan kassareserv och täckningspliktiga förbindelser höjdes från 25 % till 50 %.

I proposition nr 164/1954 framlade Kungl. Maj:t för riksdagen förslag om kassareservlagens förlängning för tiden den 1 juli 1954—30 juni 1955 med den ändring i fråga om relationstalet, varom fullmäktige hemställt. Sedan riksdagen för sin del godkänt vad Kungl. Maj:t sålunda föreslagit, utfärdades lag den 10 juni 1954 (nr 328).

I anslutning till emissionen av 1954 års 4 % statsobligationslån — se härom nedan — upptog riksbanken diskussioner i räntefrågan med kreditinstituten. Dessa diskussioner ledde till att riksbanken i skrivelse till kredit-

institutet den 20 november 1954, med ändring av tidigare rekommendationer beträffande räntesättningen för in-teckningslån och kommunala reverslån, medgav, att den 10-årsbundna räntan för bottenlån i jordbruksfastigheter och fastigheter för bostads- och affärsändamål samt räntan för inkonvertibla kommunala reverslån finge utgå med högst 3,7 % (tidigare högst 3,6 %). För nyssnämnda bottenlån och kommunala reverslån med rörlig ränta skulle även i fortsättningen en räntesats av högst 3,5 % tillämpas.

De ovan angivna räntesatserna avsågos skola utgöra utgångspunkt vid räntesättningen för sådana lån, vars löptid, tidpunkt för konverteringsrätens inträdande m. m. icke överensstämde med ovan angivna typer. Riksbanken förklarade under diskussionerna med kreditinstitutet, att riksbanken avsåge att fixera så få räntesatser som möjligt, detta bland annat i avsikt att främja en konkurrens mellan och en uppdelning av olika lånetyper på skilda kreditinstitut eller typer av kreditinstitut.

Ett fullföljande av den ekonomiska politiken enligt de av riksdagen uppdragna riktlinjerna förutsätter enligt fullmäktiges mening en fortsatt allmän medverkan från kreditinstitutets sida. Då riksbankens rekommendation till affärsbankerna rörande dessas kreditpolitik endast ägde giltighet under 1954, upptog riksbanken i december diskussioner med representanter för Svenska bankföreningen och Sparbankernas bank AB för att under 1955 söka erhålla affärsbankernas medverkan till en restriktiv kreditpolitik. Dessa överläggningar voro icke slutförda vid senaste årsskifte.

I motsats till ovan nämnda rekommendation ha riksbankens rekommendationer till försäkringsbolagen icke begränsats till viss tidsperiod. Vid överläggningar med representanter för Svenska försäkringsbolags riksförbund samt de utanför förbundet stående bolagen ha dessa förklarat sig viliga att tillvidare följa de i rekommendationerna uppdragna riktlinjerna för bolagens placeringspolitik m. m.

Kreditmarknaden

Under perioden januari—november 1954 medförde riksbankens transaktioner med marknaden en minskning av likviditeten utanför riksbanken med 250 miljoner kronor. Den påspädning av marknads likviditet med 163 miljoner kronor, som skedde genom nettoförändringarna å statliga myndigheters checkräkningar i riksbanken, kunde sålunda mer än uppvägas genom andra riksbankens transaktioner. Riksbankens kommersiella utlåning minskade under de första elva månaderna 1954 med i det närmaste 290 miljoner kronor. Främst sammanhänger denna minskning med avvecklingen av Norrbottens järnverks AB krediter i riksbanken på cirka 215 miljoner kronor samt en fortsatt avveckling av vissa andra större kunders krediter däribland riksbankens krediter till Svenska spannmåls AB. Riksbankens totala utlåning till andra kunder än kreditinstitutet uppgick sålunda

vid årets slut till endast 39 miljoner kronor jämfört med 273 miljoner kronor vid årsskiftet 1953/54. Riksbankens utlåning till affärsbankerna var per ultimo december 1953 och ultimo november 1954 i det närmaste av samma storleksordning. Mot nämnda minskning om 290 miljoner kronor har emellertid stått en ökning av likviditeten utanför riksbanken med cirka 110 miljoner kronor, bland annat genom att vissa spärrkontomedel samt medel å investeringskonto för skog utbetalats.

I samband med den av statsmakterna beslutade finansiella rekonstruktionen av Norrbottens järnverk AB, varvid bolagets krediter hos riksbanken som nämnts inlöstes, övertog riksbanken från riksgäldskontoret skattkammарväxlar till ett belopp av 200 miljoner kronor. Det under november ansträngda läget på penningmarknaden ledde till att affärsbankerna i slutet av månaden till riksbanken sålde en stor del av sitt innehav av skattkammарväxlar förfallande den 14 december. Vid månadsskiftet november/december 1954 hade sålunda riksbanken övertagit 223 miljoner kronor av de i december förfallande växlarna på totalt 381 miljoner kronor. Trots detta minskade riksbankens innehav av svenska skattkammарväxlar och obligationer under perioden januari—november 1954 med 87 miljoner kronor. I januari 1954 inlöste riksgäldskontoret dels de skattkammарväxlar på 400 miljoner kronor, som i samband med svårigheterna att inför årsskiftet 1953/54 försälja växlar på marknaden övertagits av riksbanken, dels de 87 miljoner kronor i skattkammарväxlar, som riksbanken likaledes i december 1953 övertagit från affärsbankerna. Valutareservens utveckling liksom »andra transaktioner med marknaden» medförde även en nedgång — med 63 miljoner kronor respektive 84 miljoner kronor — i marknadens likviditet.

Minskningen i likviditeten utanför riksbanken på 250 miljoner kronor under de elva första månaderna 1954 fördelade sig med en nedgång i affärsbankernas behållningar på checkräkning i riksbanken med 153 miljoner kronor samt en minskning av beloppet utelöpande sedlar med 97 miljoner kronor.

Affärsbankerna företogo under december 1954 i likhet med tidigare år en viss kassapåfyllning inför årsskiftet. Av de den 14 december förfallande skattkammарväxlarna övertog riksbanken under december fram till förfallodagen ytterligare 35 miljoner kronor från affärsbankerna. Med undantag för ett belopp på 13 miljoner kronor, vilket konverterades, fick riksgäldskontoret på förfallodagen lösa återstående belopp — 110 miljoner kronor — av de i marknaden placerade skattkammарväxlarna. För att finansiera denna transaktion övertog riksbanken direkt från riksgäldskontoret växlar på sammanlagt 102 miljoner kronor förfallande den 22 januari 1955, varjämte riksbanken även omsatte sitt skattkammарväxelinnehav på 258 miljoner kronor per samma dag. Under december månad övertog riksbanken dessutom direkt från riksgäldskontoret skattkammарväxlar å samman-

lagt 310 miljoner kronor, avseende kortfristig finansiering av statligt kassa-behov i avvaktan på i januari inflytande skattemedel. Det ansträngda läget på penningmarknaden ledde därjämte till att riksbanken under sista decemberveckan från affärsbankerna övertog skattkamarväxlar till ett ytterligare belopp om 160 miljoner kronor samt därutöver till vissa kreditinstitut ställde cirka 60 miljoner kronor till förfogande såsom lån.

Utvecklingen under december har därigenom kommit att innebära, att nettoresultatet av riksbankens transaktioner med marknaden under hela året ökat likviditeten utanför riksbanken med 221 miljoner kronor. Marknadens ökade likviditet återspeglas i en ökning av beloppet utelöpande sedlar med 251 miljoner kronor medan affärsbankernas m. fl. tillgodohavanden å checkräkning i riksbanken minskat med 30 miljoner kronor.

	Jan.-Nov.		Dec.	
	1953	1954	1953	1954
Nettoresultat av riksbankens samtliga guld- och valutatransaktioner	+ 270	— 63	+ 65	— 77
Nettoförändringar å statliga myndigheters checkräkning i riksbanken (exkl. clearingmedel)	+ 250	+ 163	— 158	— 76
Nettoresultat av riksbankens köp och försäljning av svenska skattkamarväxlar och obligationer	— 915	— 87	+ 460	+ 568
Lån och krediter med avdrag för insättning å bunden räkning	— 19	— 179	+ 30	+ 28
Andra transaktioner med marknaden	— 149	— 84	+ 27	+ 28
Nettoresultat av riksbankens transaktioner	— 563	— 250	+ 424	+ 471
Utelöpande sedlar	— 65	— 97	+ 324	+ 348
Affärsbankernas m. fl. tillgodohavanden å checkräkning hos riksbanken	— 498	— 153	+ 100	+ 123
Summa förändringar av tillgången på betalningsmedel	— 563	— 250	+ 424	+ 471

+ = ökning av likviditeten utanför riksbanken.

— = minskning av likviditeten utanför riksbanken.

Utvecklingen av affärsbankernas in- och utlåning under 1952 — det första år, då överenskommelsen mellan riksbanken och affärsbankerna om en frivillig kreditbegränsning ägde giltighet — innebar, trots en nedgång i inlåningen på 155 miljoner kronor, en ökning av banksystemets likvida tillgångar med 184 miljoner kronor. Dessa förändringar träffade huvudsakligen utlåningen till allmänheten, vilken sjönk med 327 miljoner kronor. Under 1953 och i synnerhet efter halvårsskiftet sistnämnda år steg inlå-

ningen från allmänheten mycket kraftigt, och för hela året kunde en inlåningsökning på 1 447 miljoner kronor registreras. Genom att inlåningen till övervägande del placerades i sådana tillgångar, som enligt överenskommelsen fingo räknas som likvida, hade bankerna med några undantag vid årskiftet 1953/54 uppnått och i flera fall överskridit de relationstal, som gällde enligt likviditetsåtagandet. För banksystemet som helhet ökade under 1953 de likvida tillgångarna i procent av skulderna — tillgångar och skulder definierade enligt överenskommelsen — från 30,7 till 38,0. Trots den minskade investeringsbenägenheten hos industrin, minskad lagerhållning samt sjunkande partipriser steg även utlåningen till allmänheten. Utlåningsökningen under 1953 var dock i jämförelse med inlåningsökningen av relativt begränsad omfattning och kunde, även om hänsyn toges till nedgången i bankernas krediter till kommunerna, till en del hänföras till den ökning av byggnadskreditivgivningen, som blivit en följd av den sommaren 1953 träffade överenskommelsen angående det ändrade sättet för finansieringen av bostadsproduktionen (se föregående års berättelse).

Utvecklingen av allmänhetens inlåning i affärsbankerna har under 1954 varit i stort sett likartad med utvecklingen under 1953. För tolv månadersperioden december 1953—november 1954 förelåg således en inlåningsökning på 1 035 miljoner kronor. I motsats till utvecklingen under 1953 tog sig denna inlåningsökning icke uttryck i en ytterligare förbättrad likviditet utan tvärtom i en expansion av utlåningen till allmänheten, vilken var så kraftig, att den skedde till priset av en nedgång i likviditetstalen. Utlåningen till allmänheten (disponerat belopp) steg sålunda under nämnda tolv månadersperiod med icke mindre än 1 259 miljoner kronor, och utlåningsöverskottet ledde till en minskning av de s. k. likvida tillgångarna med 289 miljoner kronor. Genom den ökning av skulderna, som blev en följd av inlåningsökningen, samtidigt som de likvida tillgångarna således minskade, sjönk likviditetstalet för banksystemet som helhet från 39,1 % ultimo november 1953 till 33,1 % ultimo november 1954, och flertalet av de enskilda bankerna redovisade per ultimo november 1954 lägre likviditetstal än vid motsvarande månadsultimo året före. Till en del kan denna utveckling under november 1954 förklaras av den påfrestning på banksystemet, som inbetalningarna på statens 4 % obligationslån inneburo. Under de närmast föregående månaderna hade dock för flertalet banker relationstalen legat lägre än motsvarande månader 1953, och det är otvivelaktigt, att bankernas likviditet avsevärt försämrats genom den kraftiga utlåningsexpansionen.

Från bankhåll har framhållits, att en av de främsta orsakerna till nedgången i bankernas likviditet skulle vara, att den fortlöpande avlyftning av byggnadskreditiven sedan fastigheterna färdigställts, som var en av förutsättningarna för att bankerna skulle acceptera överenskommelsen sommaren 1953, icke skett, utan att bankerna fått ligga kvar med kreditiven

även långt efter det byggnadsarbetena avslutats. Till belysning härav vilja fullmäktige anföra följande. Per ultimo november 1953 utgjorde de kreditivbelopp, som avsågo redan färdigställda bostads- och affärsfastigheter, cirka 36 % av det totalt disponerade byggnadskreditivbeloppet. Appliceras nämnda procenttal på de ultimo november 1954 disponerade kreditivbeloppen framkommer som resultat, att belastningen på bankerna till följd av uppbromsningen av avlyftningen skulle uppgå till endast cirka 110 miljoner kronor. Ökas bankernas likvida tillgångar med hela nämnda belopp, skulle likviditetstalet för banksystemet taget som helhet stiga med 1,0 % till 34,1 %. Även om det förutsättes, att det belopp, som avsåge byggnadskreditiv i färdigställda bostads- och affärsfastigheter, absolut sett icke borde ha ökat mellan november 1953 och november 1954 och att den inträffade ökningen på cirka 300 miljoner kronor till fullo hade placerats i likvida tillgångar, skulle detta endast inneburi, att likviditetstalet för samtliga banker stigit till 35,9 % och således fortfarande låge 3,2 % lägre än november 1953. Det bör i detta sammanhang även beaktas, att den överflyttning av byggnadskreditivgivning från kommunerna till affärsbankerna, som skedde genom överenskommelsen sommaren 1953, innebar dels en minskning av affärsbankernas krediter till kommunerna, dels ock en mycket kraftig ökning av i bankerna inlånade kommunmedel. Denna inlåningsökning, som till stor del kom till stånd på grund av omläggningen av sättet för finansieringen av bostadsproduktionen, borde rimligen i första hand ha disponerats av bankerna för ökad byggnadskreditivgivning, och hela ökningen av denna del av utlåningen kan därför icke betraktas såsom en belastning på bankernas likviditetstal. Det kan slutligen vara skäl att betona, att enligt överenskommelsen en ökad kreditgivning till bostadsproduktionen skulle medföra en ytterligare åtstramning av kreditivningen på andra områden och icke innebära någon ändring av den målsättning i likviditetshänseende, varom överenskommelse tidigare träffats.

Det har vidare från bankernas sida framhållits, att likviditetstalet för november 1954 i stor utsträckning påverkats av inbetalningarna på statens 4 % obligationslån. En exakt beräkning av vad dessa inbetalningar betytt för nedgången i likviditetstalet kan icke göras, men vissa approximativa uppskattningar kunna dock företagas. Av bankerna till riksgäldskontoret inbetalda belopp å nämnda lån uppgingo vid månadskiftet november/december 1954 till något över 400 miljoner kronor, varav dock drygt 100 miljoner kronor avsågo inbetalningar för obligationer, vilka intogos i bankernas egna portföljer. Sistnämnda belopp har således icke påverkat bankernas likviditetstal. Förutsättes att återstående 300 miljoner kronor uttogos från affärsbankernas inlåningsräkningar — en förutsättning, som givetvis är alltför gynnsam för affärsbankerna — och att affärsbankerna voro nödsakade att realisera likvida tillgångar till motsvarande belopp, skulle för att eliminera inverkan av inbe-

talningarna såväl de likvida tillgångarna som skulderna ökas med vardera 300 miljoner kronor. Detta skulle ha inneburit en höjning av likviditetstalet för banksystemet som helhet med endast 1,8 % till 34,9 %.

Ovan gjorda beräkningar torde tillräckligt tydligt visa, att varken det s. k. »avlyftningsstoppet» eller inbetalningarna på 4 % lånet kunna förklara nedgången i bankernas likviditetstal mellan ultimo november 1953 och ultimo november 1954. Utvecklingen av banklikviditeten måste anses som så mycket mera anmärkningsvärd, som det under tolv månadersperioden december 1953—november 1954 skett en betydande inlåningsökning. Den kraftiga omsvängning i bankernas placeringspolitik, som ägt rum mellan de två senaste tolv månadersperioderna, framgår av nedanstående sammanställning (i miljoner kronor).

Enligt en av Svenska bankföreningen publicerad undersökning av förändringarna i bankernas kreditgivning mellan början av november 1953 och början av november 1954 skulle bankernas kreditgivning till allmänheten ha ökat med totalt 1 116 miljoner kronor. Härav skulle 468 miljoner kronor eller cirka 42 % av den totala ökningen hänföra sig till en ökning av krediterna för byggnads- och anläggningsverksamhet. Krediterna till kommunala företag och inrättningar ha å andra sidan fortsatt att minska. Krediterna till industrin ha, vilket även var fallet under föregående års-

	Ult. nov. 1952	Ult. nov. 1953	Ult. nov. 1954	Förändr. ult.	
				nov. 1952— nov. 1953	nov. 1953— nov. 1954
A. 1) Kassa, checkräkning hos riksbanken och skattkammарväxlar	1 605	2 172	1 567	+ 567	— 605
2) Övriga likvida tillgångar (enligt överenskommelsen)	855	1 767	2 083	+ 912	+ 316
Summa likvida tillgångar	2 460	3 939	3 650	+ 1 479	— 289
B. Skulder (enligt överenskommelsen) . .	8 486	10 087	11 020	+ 1 601	+ 933
C. Inlåning på:					
1) checkräkning	1 976	2 050	2 032	+ 74	— 18
2) uppsägningsräkning	294	366	295	+ 72	— 71
3) sparkasseräkning	1 856	1 913	1 933	+ 57	+ 20
4) depositions- och kapitalräkning . . .	6 039	7 487	8 592	+ 1 448	+ 1 105
Summa inlåning	10 165	11 816	12 852	+ 1 651	+ 1 036
D. Utlåning:					
1) Inrikes och utrikes växlar	2 488	2 573	2 866	+ 85	+ 293
2) Rembourskrediter	235	48	57	— 187	+ 9
3) Lån	5 698	5 542	5 885	— 156	+ 343
4) Allmänheten beviljade krediter i räkning	2 366	2 711	3 276	+ 345	+ 565
Summa utlåning	10 787	10 874	12 084	+ 87	+ 1 210

period, ökat — under 1954 med 138 miljoner kronor — liksom grupperna handel och servicenäringar samt samfärdsl, för vilka registrerats ökningar på 244 miljoner kronor respektive 60 miljoner kronor. Den slutsats, som drogs av det framlagda resultatet av undersökningen om förändringarna i bankernas kreditgivning med fördelning på näringsgrupper under 1953 — nämligen att kreditrestriktionerna totalt sett icke medfört någon minskad kreditgivning till näringslivet — äger sålunda i ännu högre grad giltighet under 1954.

Av den uppdelning, som gjorts av huvudrubriken handel och servicenäringar framgår, att såväl parti- som detaljhandeln trots stabila och i vissa fall sjunkande priser kraftigt ökat sina krediter i affärsbankerna. Även för undergruppen handel med transportmedel — d. v. s. huvudsakligen bilkrediter — har i likhet med föregående år ökningen i kreditgivningen varit mycket kraftig, eller 75 miljoner kronor. Denna stegring måste anses så mycket mera anmärkningsvärd, som riksbanken vid flera tillfällen hos affärsbankerna enträget hemställt, att dessa i största möjliga utsträckning borde söka undvika att bevilja krediter för finansiering av bilköp. En del av den ökning av krediterna för andra ändamål, som skett under 1954, torde ävenledes sammanhånga med finansiering av bilköp.

Utvecklingen av insättarnas behållning och utlåningen under de elva första månaderna 1954 var hos 84 av de största sparbankerna i stort sett likartad med utvecklingen under perioderna januari—november 1952 respektive 1953. Den under 1954 i jämförelse med 1953 lägre inlåningsökningen får betraktas som förvånansvärt liten med beaktande av att under året ett premieobligationslån emitterats, samt att även inbetalningarna på 4 % statsobligationslånet troligen i icke ringa utsträckning dragit sparmedel ur sparbankerna. Hos postsparbanken har däremot även under 1954 en fortsatt avsaktning i förhållande till den takt, varmed inlåningen ökade under 1952, gjort sig märkbar, och inlåningsökningen låg cirka 55 miljoner kronor lägre än under 1953. Då de i postsparbanken inlånade medlen troligen i mindre utsträckning än de i sparbankerna innestående tillgodohavandena utgöras av rena sparmedel och i större omfattning användas för löpande utgifter, torde denna utveckling avspegla allmänhetens ökade inköp av bland annat varaktiga konsumtionsvaror. Inlåningsutvecklingen hos postsparbanken har givetvis under 1954 även i icke ringa utsträckning påverkats av premieobligationslånet och statens 4 % obligationslån. På grund av det minskade inlåningsunderlaget har även utlåningen från postsparbanken betydligt reducerats. För centralkassorna har inlåningen under perioden januari—november 1954 ökat kraftigt jämfört med motsvarande period 1953 och understeg endast med cirka 10 miljoner kronor 1952 års höga siffra på 106 miljoner kronor. Utlåningen var däremot i jämförelse med 1953 i stort sett oförändrad, varför kassornas likvida tillgångar kunnat ökas i icke obetydlig utsträckning.

	Affärsbankerna			84 sparbanker		
	Ökning eller minskning av:			Ökning eller minskning av:		
	Inlå- ningen	Utlå- ningen (bev.bel.)	Inlån. (+) resp. ut- lån. över- skott (-)	Insättar- behåll- ningen	Utlå- ningen	Inlån. (+) resp. ut- lån. över- skott (-)
1/1—30/11 1949	+ 659	+ 183	+ 476	+ 346	+ 346	—
1/1—30/11 1950	+ 580	+ 1 003	— 423	+ 299	+ 358	— 59
1/1—30/11 1951	+ 1 710	+ 1 099	+ 611	+ 302	+ 232	+ 70
1/1—30/11 1952	— 348	— 101	— 247	+ 505	+ 421	+ 84
1/1—30/11 1953	+ 1 425	+ 199	+ 1 226	+ 500	+ 425	+ 75
1/1—30/11 1954	+ 1 012	+ 1 089	— 77	+ 479	+ 454	+ 25

	Postsparbanken			Centralkassor för jordbrukskred.		
	Ökning eller minskning av:			Ökning eller minskning av:		
	Insättar- behåll- ningen	Utlå- ningen	Inlån. (+) resp. ut- lån. över- skott (-)	Inlå- ningen	Utlå- ningen	Inlån. (+) resp. ut- lån. över- skott (-)
1/1—30/11 1949	+ 180	+ 100	+ 80	+ 55	+ 44	+ 11
1/1—30/11 1950	+ 96	+ 90	+ 6	+ 43	+ 56	— 13
1/1—30/11 1951	+ 183	+ 172	+ 11	+ 51	+ 33	+ 18
1/1—30/11 1952	+ 320	+ 380	— 60	+ 106	+ 51	+ 55
1/1—30/11 1953	+ 222	+ 253	— 31	+ 67	+ 80	— 13
1/1—30/11 1954	+ 167	+ 148	+ 19	+ 97	+ 82	+ 15

I utlåtande nr 27 till 1954 års riksdag uttalade bankoutskottet bland annat, att det dåvarande ekonomiska läget snarast tydde på samhällsekonomisk balans under 1954. En eventuell rubbning av denna balans torde med hänsyn till då föreliggande tendenser, bland annat den ökade aktiviteten inom näringslivet, snarare kunna utlösas av expansiva än av depressiva faktorer.

Utvecklingen under sommaren och hösten 1954 innebar, att den ekonomiska aktiviteten inom Sverige kraftigt stegrades, och tecken förekommo, som tydde på att vissa risker förelågo för balansrubbningar. Kursutvecklingen på aktiebörsen indikerade således, att marknaden bedömde aktiebolagens vinstutsikter såsom gynnsamma, och den ökade produktionen medförde en efterfrågan på arbetskraft, som på en del områden ledde till brist-situationer. Den ökade konsumtionen inom landet för privata ändamål avspeglade sig i en kraftigt ökad import av bland annat bilar. Den offentliga diskussionen före avtalsförhandlingarnas inledande visade, att man på arbetstagar sidan ansåg, att — bland annat beroende på bolagens gynnsamma vinstutveckling speciellt inom vissa exportindustrier och den ökade produktionen — utrymme funnes för en icke obetydlig lönehöjning under 1955.

För att minska de risker för balansrubbningar, som den ökade ekonomiska aktiviteten kunde medföra, vidtogos under eftersommaren och hösten vissa motåtgärder i dämpande syfte. Med verkan från och med den 1 oktober 1954 genomfördes således en omfattande frilistning av varor från det

s. k. dollarområdet — se härom nedan — dels för att hejda prisstegringsimpulser på den svenska marknaden och genom en effektiv utländsk konkurrens få fram prissänkningar, dels för att söka bryta den överkonjunktur, som under den senaste tiden gjort sig märkbar inom vissa branscher. Utvecklingen av affärsbankernas kreditgivning till allmänheten förlöpte icke enligt de av riksbanken rekommenderade restriktiva linjerna, utan bankerna finansierade tvärtom genom en fortsatt kreditexpansion i viss utsträckning stegringen av den ekonomiska aktiviteten, trots att riksbanken vid diskussioner med affärsbankerna vid flera tillfällen kraftigt understrukt farorna av denna utveckling. Det framstod därför som icke längre tillräckligt att arbeta endast via bankernas likviditet enligt rekommendationen för att åstadkomma den erforderliga åtstramningen. Enligt fullmäktiges mening syntes det nödvändigt att i det då rådande läget på annat sätt åstadkomma en åtstramning av penning- och kapitalmarknaderna, och det bedömdes därvid vara lämpligast att genom en statsupplåning på den långa marknaden dels täcka det statliga lånebehovet, dels få till stånd en åtstramning totalt sett.

Trots att lånetid och konverteringsvillkor utformats på ett för kreditinstituten mycket gynnsamt sätt, hade det av riksgäldskontoret i slutet av september 1954 utbudna 3,5 % lånet icke inbragt större belopp än 255 miljoner kronor, vilket var helt otillräckligt för det statliga lånebehovet under hösten. Efter gemensamma överläggningar mellan fullmäktige i riksbanken och riksgäldskontoret beslöto fullmäktige i riksgäldskontoret därför den 14 oktober att utbjuda ett 16-årigt olimiterat statslån, löpande med 4 % ränta och konvertibelt efter 12 år. Genom emissionen avsågs att placera så stor del av den nödvändiga statliga upplåningen som möjligt på den långa marknaden för att därigenom åstadkomma en kraftig åtstramning av både penning- och kapitalmarknaderna. Då riksgäldskontoret den 25 oktober avbröt teckningarna å nämnda lån, hade ett belopp av 672 miljoner kronor tecknats.

Samtidigt med tillkännagivandet av villkoren för 4 % lånet beslöto fullmäktige, att riksbankens notering av utlåningsräntor, med undantag av det officiella diskontot, skulle upphöra från och med den 15 oktober 1954. Detta beslut innebar, att riksbanken i fortsättningen vid sin kreditgivning till sina kunder — d. v. s. huvudsakligen kreditinstituten — var helt obunden vad räntesättningen beträffade. Räntan å lån från riksbanken skulle i fortsättningen vara rörlig och fastställas från fall till fall med hänsyn tagen till bland annat det allmänna marknadsläget. Någon ändring av det officiella diskontot vidtogs icke.

Vid de överläggningar, som ägde rum med kreditinstituten efter emissionen av 4 % lånet, betonades från riksbankens sida, att åtstramningen av penning- och kapitalmarknaden vore det primära. Det underströks även, att en ränteförändring, som endast innebar en allmän, likformig höjning

från ett ränteläge till ett annat, vore tämligen meningslös då de svårigheter, som utmärkt läget före höjningen komme att kvarstå efter densamma. Riksbanken betonade, att vad som borde eftersträvas vore efter lånetyperna differentierade och rörliga räntor. Såsom redan tidigare nämnts, ledde överläggningarna med kreditinstituten till att tidigare av riksbanken utfärdade rekommendationer beträffande räntesättningen för in-teckningslån och kommunala reverslån annullerades och ersattes med nya, vari endast räntan å vissa typer av lån angavs. Av sina annonserade räntesatser höjde affärsbankerna det lägsta växeldiskontot med $\frac{1}{2}$ % till $3\frac{1}{4}$ %, varjämte räntan för vissa andra kommersiella lånetyper höjdes med mellan $\frac{1}{4}$ % och $\frac{1}{2}$ %. Räntan på byggnadskreditiv förblev dock oförändrad. På inlåningssidan höjdes räntegottgörelsen för medel inestående på uppsägningsräkning med $\frac{1}{4}$ % till 1 %. Bortsett från de i riksbankens rekommendation nämnda räntesatserna samt räntan för vissa borgenslån vidtogo sparbankerna och postsparbanken inga ändringar av sina räntesatser.

Såsom ovan påpekats, kunna de goda konjunkturerna såväl inom Sverige som i större delen av utlandet innebära risker för rubbningar av den prisstabilitet och det framåtskridande av produktion och sysselsättning, som kännetecknat de senaste åren. Dessa risker böra dock icke överdrivas, och enligt fullmäktiges mening bör den dämpning av konjunkturen, som inom vissa områden kan anses vara nödvändig, kunna genomföras i så god tid, att av överkonjunkturen orsakade skadeverkningar i stort sett kunna elimineras. En förutsättning härför är dock, att den genomsnittliga lönehöjningen för 1955 såväl vad gäller samtliga som enskilda branscher icke går utöver ramen för vad den allmänna produktivitetstegringen kan tillåta, då detta i det rådande konjunkturläget skulle kunna innebära allvarliga rubbningar av den ekonomiska stabiliteten. En kraftig nominell löneökning skulle enligt fullmäktiges mening i dagens läge utlösa prisstegringsimpulser och icke leda till en motsvarande reallönehöjning. Den höjda omkostnadsnivå, som skulle bli följden av en kraftig löneökning, skulle även medföra en allvarlig skärpning av konkurrensmöjligheterna på såväl den inhemska som de utländska marknaderna. Det måste å andra sidan framhållas vikten av att — om löntagarna äro beredda att iakttaga moderation i sina lönekrav — företagarna genom prissänkningar söka åstadkomma den reallönehöjning, som på grund av bland annat den gynnsamma produktionsutvecklingen inom landet kan anses vara möjlig.

Det ekonomiska läget kräver även en fortsatt och skärpt kreditbegränsning. För att minska den i nuvarande situation alltför höga kreditefterfrågan är kreditinstitutens medverkan fortfarande nödvändig. Kan denna medverkan icke bli tillräckligt effektiv i nu tillämpade former, få de penningvårdande myndigheterna överväga andra åtgärder för att åstadkomma den erforderliga kreditbegränsningen.

Nationalbudgetdelegationen beräknade i sin prognos vid årsskiftet 1953/54, att handelsbalansen under 1954 skulle komma att ge ett underskott om 700 miljoner kronor. Härvid förutsattes att — vid ett i stort sett oförändrat konjunkturläge — den realiserade exporten volymmässigt skulle nedgå med cirka 3 % jämfört med 1953. Exportpriserna beräknades genomsnittligt sjunka med omkring 5 %. På importsidan räknades med en något högre totalvolym än 1953 eller densamma som 1952 års, medan importpriserna skulle komma att nedgå med i genomsnitt cirka 5 % från 1953. Det s. k. bytesförhållandet med utlandet — d. v. s. förhållandet mellan export- och importpriserna — skulle därmed bli i stort sett oförändrat.

Den under 1954 stegrade ekonomiska aktiviteten, som bland annat inneburit en ökad produktion, större privat investeringslust och konsumtion samt ett mera omfattande handelsutbyte med utlandet, har emellertid lett till att utrikeshandeln kommit att visa avsevärda skiljaktigheter i jämförelse med nämnda kalkyl. För närvarande beräknas således både exporten och importen volymmässigt ha ökat med 9 respektive 13 % utöver den faktiska utrikeshandeln under 1953. För exportens del har denna stegring ägt rum främst genom ökade fartygsleveranser samt genom ökad export av verkstads- och pappersindustriernas produkter. Den i förhållande till 1953 minskade trävaruexporten har i stort sett kompensrats av ökad massaexport. Den volymmässiga ökningen på importsidan hänför sig framför allt till en kraftigt ökad import av bilar och bildelar samt ökad införsel av oädla metaller och arbeten därav. Införseln av flytande bränslen har även visat en ökning, som dock motvägts av en minskning i importen av fasta bränslen.

Prismässigt beräknas för närvarande en betydligt mindre nedgång än i kalkylen — eller ungefär 1 % för såväl exporten som importen mot beräknade cirka 5 %. Genom höjda priser på skogsindustriprodukter, främst kemisk massa, har det prisfall, som inträffat för övriga exportvaror, kunnat i huvudsak uppvägas. De prismässiga förändringarna för olika varugrupper på importsidan ha varit av mindre omfattning.

Det ursprungligen beräknade importöverskottet om 700 miljoner kronor har genom ovan nämnda pris- och volymmässiga förändringar blivit något större och uppgick för tiden januari—november 1954 till 856 miljoner kronor (f. å. 439 miljoner kronor). Under nämnda period uppgick importen till 8 261 miljoner kronor (f. å. 7 383 miljoner kronor), medan exporten hade ett värde av 7 405 miljoner kronor (f. å. 6 944 miljoner kronor). För hela 1954 torde importöverskottet komma att uppgå till omkring 850 miljoner kronor, vilket skulle innebära en ökning med cirka 350 miljoner kronor jämfört med 1953.

Riksbankens guld- och valuta-reserv minskade under 1954 med 147 mil-

joner kronor eller från 2 621 miljoner kronor vid årsskiftet 1953/54 till 2 474 miljoner kronor vid utgången av december 1954. Affärsbankernas avista nettoposition gentemot utlandet förbättrades under perioden januari—november 1954 med 21 miljoner kronor från en nettofordran om 3 miljoner kronor per ultimo december 1953 till en nettofordran om 24 miljoner kronor per ultimo november 1954. Av de preliminära siffrorna för december 1954 framgår, att under månaden skett en ytterligare förbättring i affärsbankernas nettoställning gentemot utlandet med cirka 15 miljoner kronor. Den totala valutareserven har sålunda under 1954 minskat med cirka 110 miljoner kronor till cirka 2 515 miljoner kronor.

Valutareserven har förstärkts genom att under året två svenska statsobligationslån placerats på den schweiziska marknaden, nämligen dels ett lån daterat den 1 maj 1954 på 50 miljoner schweiziska francs, dels ett lån daterat den 30 november 1954 på 60 miljoner schweiziska francs. De båda lånen, vilka emitterades till pari, löpa med $3\frac{3}{4}$ % ränta och förfalla till inlösen 1969 — dock med rätt för riksgäldskontoret att återbetala lånen helt eller delvis efter 10 år. Båda lånen erhöles ett mycket gynnsamt mottagande och övertecknades snabbt. Valutan för lånen erhöles i fria schweiziska francs, vilka riksbanken mot likvid i svenska kronor övertog från riksgäldskontoret.

Under 1954 har i likhet med tidigare år även förekommit en viss kreditgivning till Norge. Förutom de privata krediter, som lämnats i samband med de norska fartygsbeställningarna vid svenska varv, emitterades i april för norska statens räkning på den svenska marknaden ett 15-årigt obligationslån på 50 miljoner kronor. Nettoresultatet av dessa obligationslån — de två svenska i Schweiz och det norska i Sverige — blev sålunda ett tillskott till valutareserven om cirka 80 miljoner kronor.

Den förbättring av valutareservens sammansättning som skedde under 1953 har fortgått under 1954. Riksbankens egentliga guld- och dollarreserv, d. v. s. exklusive guld och dollar erhållna inom den europeiska betalningsunionen, har under 1954 stigit med 613 miljoner kronor eller från cirka 44 % av riksbankens totala guld- och valutareserv vid årsskiftet 1953/54 till cirka 71 % vid senaste årsskifte. De s. k. EPU-valutorna, inklusive guld och dollar erhållna under EPU-överenskommelsen, ha minskat med 718 miljoner kronor. Denna nedgång beror dels på det genom de månatliga avräkningarna inom unionen under år 1954 uppkomna avräkningsunderskottet, dels på återbetalningarna av den svenska EPU-fordran enligt de överenskommelser, som träffats i samband med unionens förlängning till den 1 juli 1955, varom närmare redogörelse lämnas å sid. 17. För gruppen »Övriga valutor» har registrerats en nedgång om 42 miljoner kronor.

Förändringarna under året i riksbankens och affärsbankernas behållning av guld och valutor framgå av nedanstående tabell (i miljoner kronor).

Valutareserven under 1954

	Ultimo dec. 1953			Ultimo mars 1954			Ultimo juni 1954			Ultimo sept. 1954			Ult. dec. 1954
	Riks- banken	Affärs- bankerna	Summa	Riks- banken	Affärs- bankerna	Summa	Riks- banken	Affärs- bankerna	Summa	Riks- banken	Affärs- bankerna	Summa	Riks- banken
Guld och US-dollar exkl. EPU	1 147	160	1 307	1 226	156	1 382	1 389	136	1 525	1 597	173	1 770	1 760
Guld och US-dollar er- hållna under EPU- överenskommelsen . . .	419	—	419	375	—	375	294	—	294	334	—	334	249
EPU-valutor ¹⁾	970	—103	867	793	—125	668	761	—186	575	564	— 80	484	422
Övriga valutor	85	— 54	31	62	— 85	—23	43	— 76	—33	74	— 75	— 1	43
Summa guld och valutor	2 621	+ 3	2 624	2 456	— 54	2 402	2 487	— 126	2 361	2 569	+ 18	2 587	2 474

¹⁾ Under rubriken EPU-valutor inkluderas dels kontoställningen i förhållande till EPU, dels kontoställningen i förhållande till vart och ett av de till EPU-överenskommelsen anslutna länderna samt dessas valutaområden.

Anm. Per ultimo december 1954 hade affärsbankerna en avista nettofordran på utlandet om 39 miljoner kronor (preliminär siffra).

Handelsbalansens underskott för 1954 beräknas såsom ovan nämnts uppgå till cirka 850 miljoner kronor. Detta underskott har emellertid i stort sett eliminerats genom andra löpande transaktioner. Det s. k. sjöfartsnettot uppskattas således preliminärt till cirka 900 miljoner kronor för 1954 mot 860 miljoner kronor för 1953. Å andra sidan ha övriga transaktioner över bytesbalansen — turism, provisioner, försäkringar m. m. — liksom under tidigare år givit ett underskott — cirka 35 miljoner kronor. De kända kapitaltransaktionerna ha huvudsakligen på grund av nettot av de i Schweiz för svenska statens räkning upptagna båda lånen och det på den svenska marknaden för norska statens räkning emitterade lånet givit ett överskott om cirka 75 miljoner kronor. Skillnaden mellan å ena sidan betalningsbalansens överskott om cirka 90 miljoner kronor och å andra sidan valutautflödet om cirka 110 miljoner kronor får bland annat ses mot bakgrund av den förskjutning, som under det gångna året skett mellan varu- och betalningsströmmarna. Till en del sammanhänger denna förskjutning med att leveransvärdet av fartygsnybyggen från svenska varv under 1954 med omkring 100 miljoner kronor överstigit betalningarna för nybyggen.

En preliminär betalningsbalans för 1954 får följande utseende (som jämförelse ha de definitiva siffrorna för 1953 medtagits).

	1953	1954
Export f. o. b.	+ 7 657	+ 8 250
Import c. i. f.	— 8 161	— 9 100
Sjöfartsnetto	+ 860	+ 900
Övriga löpande betalningar	— 15	— 35
Bytesbalansens saldo	+ 341	+ 15
Kapitaltransaktioner (netto)	— 44	+ 75
<i>Teoretisk</i> förändring av valutareserven . . .	+ 297	+ 90
<i>Verklig</i> förändring av valutareserven	+ 340	— 110 ¹⁾

¹⁾ Beräknad siffra.

Valutareservens nedgång torde sålunda motsvaras av den ovan nämnda förskjutningen mellan varu- och betalningsströmmarna. Med hänsyn tagen till dels produktionsutvecklingen inom landet, dels de goda konjunkturerna utomlands samt dels den under året ökade utländska efterfrågan på svenska varor borde emellertid under 1954 en viss förbättring icke endast kvalitativt utan även kvantitativt ha kunnat komma till stånd. Att så icke skett sammanhänger bland annat med den starka ökningen av bilimporten, en ökning som under de första elva månaderna 1954 jämfört med motsvarande period 1953 uppgått till 186 miljoner kronor. Den ökade bilproduktionen inom landet har därjämte medfört en icke oväsentligt ökad import av för densamma erforderligt material.

I samband med EPU:s förlängning för tiden 1 juli 1954—30 juni 1955 ha bilaterala överenskommelser träffats mellan debitor- och kreditorländer om konsolidering av viss del av vederbörande länders skulder till respektive fordringar på unionen. Dessa överenskommelser inneburo dels vissa omedelbara guld-dollarbetalningar från debitorländerna till kreditorländerna, dels amorteringar i guld/dollar under en tidrymd av i regel 7 år. Vid dessa direkta betalningar mellan debitor- och kreditorländerna minskas i motsvarande mån vederbörande länders skulder respektive fordringar gentemot unionen. Därjämte utbetalades vissa belopp till kreditorländer ur EPU:s tillgångar i guld och dollar. Vidare fastställdes nya kvoter utgörande 120 % av förutvarande kvoter. Tidigare system med olika trancher inom kvoterna avskaffades, och över- och underskott regleras fr. o. m. den 1 juli 1954 på basis av 50 % guldbetalning och 50 % kredit.

För Sveriges del inneburo dessa justeringar, att Sveriges fordran på EPU efter avräkningen för juni 1954 å 104,7 miljoner kontoenheter (541,7 miljoner kronor) reducerades till 73,2 miljoner kontoenheter (378,7 miljoner kronor) dels genom en betalning av 9 miljoner dollar från EPU, dels genom betalning av sammanlagt 22,5 miljoner dollar från debitorländer. Den nya kvoten för Sverige utgör fr. o. m. den 1 juli 1954 1 614 miljoner kronor mot tidigare 1 345 miljoner kronor.

Sveriges kumulativa avräkningsöverskott, som vid årsskiftet 1953/54 uppgick till 1 108 miljoner kronor, sjönk genom de inom EPU bokförda avräkningarna under 1954 samt genom ovannämnda justeringar och bilaterala amorteringar till 498 miljoner kronor vid årsskiftet 1954/55. Beloppen avse ställningen efter avräkningarna för november, vilka bokfördes i mitten av december respektive år. Vid senaste årsskifte motsvarade det kumulativa avräkningsöverskottet cirka 31 % av Sveriges kvot inom unionen.

I syfte att underlätta en anpassning till den väntade övergången till fritt utväxlingsbara valutor genomfördes med verkan fr. o. m. den 1 oktober 1954 en omfattande frigörelse av importen från det s. k. dollarområdet. Vid bestämmande av de varor, för vilka licens icke längre fordrades vid import från dollarområdet, valdes huvudsakligen sådana områden, där det kunde förväntas, att de pris- och konkurrensmässiga fördelarna, som voro att vinna med en fri dollarimport, voro störst. Frilistningen omfattade således förutom en del för produktionen viktiga råvaror, halvfabrikat, maskiner och instrument även i betydande utsträckning rena konsumtionsvaror. För en stor grupp andra varor — i huvudsak sådana varor, som äro frilistade gentemot det s. k. O. E. E. C.-området men icke äro upptagna på dollarfrilistan och vilka sålunda icke få importeras från dollarområdet utan licens — lämnades tillstånd till import mot betalning i s. k. transittdollar eller direkt till vederbörande inköpsland utanför dollarområdet. För några varuslag, som icke äro upptagna på vare sig dollar- eller transittdollarfrilistan, utfärdas i likhet med tidigare licenser, vilka avräknas under en av regeringen fastställd dollarimportplan. I samband med ovan nämnda frigörelse betonades, att denna endast utgjorde ett första steg och att frilistningen sedermera komme att utsträckas även till andra varuområden.

I vilken utsträckning liberaliseringen bidragit till det ökade importöverskottet är omöjligt att avgöra, bland annat beroende på att en ökad import från dollarområdet delvis kan motsvaras av en minskning av importen från andra områden.

Sedelutgivningen.

I skrivelse den 27 januari 1954 framhöll den av Kungl. Maj:t i november 1951 tillsatta kommittén för utredning om regleringen av riksbankens sedelutgivning på längre sikt, att utredningen ännu ej vore i tillfälle att framlägga förslag till definitiv lagstiftning i ämnet. Frågan om sedelutgivningsrätten och vad därmed ägde samband hade nämligen visat sig kräva omfattande utredningar och överväganden. Kommitterade ville därför anmäla frågan om de förändringar i gällande provisoriska lagstiftning rörande riksbankens sedelutgivningsrätt, som kunde anses erforderliga.

Utredningsmännen uttalade i sin ovannämnda skrivelse bland annat, att beloppet utelöpande sedlar visade en betydligt lägre procentuell stegring under 1953 än under åren 1951 och 1952. Under de fem sista månaderna

1953 varierade således ökningsprocenten jämfört med föregående år mellan 4,5 % och 5,7 %. Den obegagnade sedelutgivningsrätten uppgick den 23 december 1953 — då högsta beloppet utelöpande sedlar registrerades — till 181 miljoner kronor motsvarande cirka 3,7 % av beloppet utelöpande sedlar vid nämnda tidpunkt.

Den marginal för ökning av utelöpande sedlar, som förelåge inom ramen för då gällande maximibelopp — 5 100 miljoner kronor — för sedelutgivningsrätten, finge enligt utredningsmännens uppfattning bedömas såsom otillräcklig. Erfarenheterna gäve nämligen vid handen, att sedelomloppet växte något starkare än den totala produktionen inom landet även vid i stort sett oförändrade priser. Enligt tillgängliga uppskattningar beräknades ökningen av den totala produktionen under 1954 bli något större än under 1953. Dittills ingångna kollektivavtal syntes indikera en i stort sett oförändrad lönenivå, och några större förskjutningar i prisnivån förutsåges heller icke. Mot bakgrund av denna förmodade utveckling samt erfarenheterna från 1953 ansågo utredningsmännen goda skäl föreligga för antagandet, att beloppet utelöpande sedlar under 1954 komme att ligga 5 à 6 % högre än under 1953. Ett maximum för sedelutgivningsrätten på 5 200 miljoner kronor, vilket lämnade rum för en ökning av densamma med 5,7 % utöver det högsta beloppet utelöpande sedlar under år 1953, ansågs därför med angivna utgångspunkter vara tillräckligt.

Utredningsmännen framhöllo emellertid, att till nämnda belopp om 5 200 miljoner kronor borde läggas en viss reserv — förslagsvis 300 miljoner kronor — för att möta eventuella öknningar i sedelbehovet, som sammanhängde med ändrade betalnings- eller kassahållningsvanor eller med sådan ökning av produktionen och omsättningen, som ej kunde hänföras till en försämring av penningvärdet.

I sitt yttrande över utredningsmännens skrivelse anförde fullmäktige bland annat, att fullmäktige icke ansågo sig böra upptaga någon principiell diskussion rörande hela det problemkomplex, som sedelutgivningsrätten utgjorde, utan detta finge ske vid fullmäktiges ställningstagande till utredningens slutliga förslag. I avvaktan på detta ansågo sig fullmäktige intet ha att erinra mot i skrivelsen framlagt förslag.

I proposition nr 108/1954 framlade Kungl. Maj:t för riksdagen utredningens förslag till höjning av maximibeloppet för riksbankens sedelutgivningsrätt från 5 100 miljoner kronor till 5 500 miljoner kronor. Sedan riksdagen för sin del godkänt vad Kungl. Maj:t sålunda föreslagit, utfärdades lag (nr 326) med särskilda bestämmelser rörande riksbankens sedelutgivning med giltighet från och med den 1 juli 1954 till och med den 30 juni 1955.

Vid rapportdagarna under 1954 har jämfört med motsvarande rapportdagar föregående år — bortsett från topp- och bottenläge orsakade av påskhelgens förskjutning mellan 1953 och 1954 — den procentuella ökningen i

beloppet utelöpande sedlar varierat mellan 3,4 % och 7,4 %. Spännvidden mellan högsta och lägsta belopp utelöpande sedlar har under 1954 varit 1 000 miljoner kronor. Högsta beloppet — 5 189 miljoner kronor — registrerades den 23 december och lägsta — 4 189 miljoner kronor — den 22 maj.

Obligationsmarknaden m. m.

Kurserna för guldkantade obligationer undergingo från årsskiftet 1953/54 och fram till slutet av september 1954 endast små variationer. För långfristiga 10-årsbundna 3½ % statsobligationer varierade köpkurserna mellan 99¼ och 99¾ % och för äldre konvertibla 3½ % lån mellan 98 och 98½ %. I samband med tillkännagivandet av emissionen av det den 15 oktober 1954 daterade 3½ % statsobligationslånet, vars villkor bedömdes såsom gynnsammare för kapitalmarknadsinstituterna än villkoren för tidigare motsvarande lån, skedde en nedjustering av obligationskurserna. Köpkurserna för obligationer tillhörande ovan nämnda slag av lån sjönko sålunda under slutet av september och början av oktober med cirka 1 %. De den 14 oktober tillkännagivna villkoren för statens 4 % obligationslån av den 10 november 1954 medförde en ytterligare sänkning av nämnda köpkurser med cirka 5 à 6 %. För statens 3½ % lån av 15/12 1944 och 10/2 1952 noterades sålunda den 15 november köpkursen 92 %, motsvarande en effektiv avkastning av cirka 3,9 % per år. För statens långa 3 % lån skedde en motsvarande nedjustering av köpkurserna till en lägsta nivå av omkring 83—84 %. Under återstoden av året skedde successivt en uppjustering av köpkurserna, och vid årets slut köpnoterades 1944 och 1952 års lån i 95¾ respektive 96 %, motsvarande en årlig effektiv avkastning av 3,71 och 3,69 %. För statens 3 % lån noterades vid ingången av 1954 köpkursen 93½ %, motsvarande en effektiv avkastning av 3,21 % per år för räntelånet av år 1934 och 3,30—3,34 % för 1945—46 års lån, medan vid årets slut samma lån köpnoterades i 89 %, motsvarande en avkastning av för räntelånet av år 1934 3,37 % per år och för 1945—46 års lån 3,60—3,53 %.

Förändringarna under året i riksbankens innehav av svenska värdepapper av olika slag framgå av nedanstående tabell (i miljoner kronor):

	31/12 1953	31/12 1954
Skattkamarväxlar	487	830
Statsobligationer	1 759	1 896
<i>Summa statspapper</i>	<i>2 246</i>	<i>2 726</i>
Övriga obligationer	540	541
Totalt innehav	2 786	3 267

Diskontot för skattkamarväxlar med 3—5 månaders löptid, som efter diskontosänkningen i november 1953 av riksgäldskontoret fastställdes till cirka 1,8—2,0 % per år, har under 1954 varit oförändrat.

I proposition nr 14 till 1954 års riksdag framlade Kungl. Maj:t förslag till permanent lagstiftning angående rätt för skogsägare att göra insättning på särskilt skogskonto i bank. Härjämte föreslogs, att fysisk person, oskift dödsbo eller familjestiftelse, som i riksbanken hade verkställt insättning å investeringskonto för skog enligt lagen den 14 december 1951 (nr 783), skulle äga rätt att från och med den 1 september 1954 utan inskränkning uttaga medlen. Hade medlen icke uttagits före utgången av år 1954, skulle desamma anses vara insatta å skogskonto och följa de nya reglerna för dessa konton. Sedan riksdagen för sin del med viss ändring godkänt vad Kungl. Maj:t sålunda föreslagit, utfärdades lag i ämnet den 22 april 1954 (nr 142—144).

De enligt lagen den 14 december 1951 (nr 783) i riksbanken gjorda insättningarna å investeringskonto för skog uppgingo vid budgetårsskiftet 1954/55, då den ovan nämnda lagen om skogskonton trädde i kraft, till cirka 121 miljoner kronor. Under tiden 1 september—31 december 1954 uttogos sammanlagt 23 miljoner kronor. Per den 31 december 1954 inestodo å investeringskonto för skog 98 miljoner kronor, varav cirka 70 miljoner kronor insatts av bolag och andra juridiska personer och cirka 28 miljoner kronor av fysisk person, oskift dödsbo eller familjestiftelse. Det senare beloppet överfördes per den 1 januari 1955 till i ovannämnda proposition (nr 14/1954) föreslagna skogskonton. De av juridiska personer insatta medlen kvarstå däremot å investeringskonto för skog och följa de för dessa konton gällande reglerna.

I enlighet med beslut av 1950 års riksdag återbetalades i januari 1951, 1952 och 1953 tillhopa 272 miljoner kronor av de insättningar av aktiebolags vinstmedel i riksbanken, vilka skulle ske enligt lagen den 23 april 1948 (nr 175). Återstående belopp å detta konto utgjorde — inklusive krediterade räntor — vid årsskiftet 1953/54 94 miljoner kronor, vilket återbetalades i början av januari 1954.

Vid uppgörande av riksbankens bokslut för 1954 har guldbehållningen i likhet med föregående år redovisats på tillgångssidan till ett pris av 2 480 kronor per kilogram. Såsom en särskild tilläggspost »Övervärde å guld» upptages skillnaden mellan guldbehållningens dagsvärde och värdet enligt nämnda pris. De utländska valutorna upptagas i princip till en medelkurs mellan de vid årets slut gällande köp- och säljkurserna. Skillnaden mellan det bokförda värdet och värdet efter inköps- respektive försäljningspriser vid handeln med valutor regleras över kursdifferenskontot.

Liksom föregående år ha upplupna ännu ej betalda räntor å svenska obligationer per den 31 december 1954 krediterats vinst- och förlustkontot. Av diskontot å svenska skattkamarväxlar har den del, som belöper sig på bokföringsåret, bokförts å vinst- och förlusträkningen.

Riksbankens nettovinst under år 1954 redovisas med ett belopp av 50 822 246 kronor och 76 öre.

Utgående

	1 9 5 3		1 9 5 4	
	Kronor		Kronor	
Tillgångar				
Guldbehållning	481 573 549	04	583 650 768	54
Övervärde å guld	648 821 324	04	786 349 385	63
	(1 130 394 873)	(08)		
Skiljemynt	5 556 940	02		15 383 107
Inhemskas bankers checkar, postremissväxlar, m. m.	22 816 123	89		9 888 065
Skattkamarväxlar	487 000 000	—	830 000 000	—
Statens och hypoteksinrättningars obligationer	2 298 805 131	—	2 436 864 847	—
	(2 785 805 131)	(—)		
Diskonterade växlar	45 620 417	43	16 186 670	77
Hypoteks- och kommunlån	206 561 362	68	64 692 981	10
Kredit i checkräkning	104 533 469	63	17 649 762	45
Avbetalningslån	58 227 454	81	55 137 371	71
På indrivning beroende växlar och lån	66 331 48		7 270 77	
	(415 009 036)	(03)		153 674 056
Utländska statspapper	423 810 255	—	485 568 064	—
Utrikes växlar	68 408 673	46	126 149 361	80
Fordringar hos utländsk bank eller bankir, nettobelopp	998 548 784	30	492 635 732	50
Utländska sedlar	953 725 99		806 151 56	
	(1 491 721 438)	(75)		1 105 159 309
Hos riksgäldskontoret innestående pensionsfondsmedel	6 767 843	18		6 767 843
Övriga tillgångar	60 410 328	25		54 936 544
Sveriges kvot i Internationella valutafonden	517 321 000	—		517 321 000
Sveriges andel i Internationella återuppbyggnadsbankens grundfond, inbetalt belopp	103 464 200	—		103 464 200
Summa	6 539 266 914	20		6 603 459 128

balansräkning

	1 9 5 3		1 9 5 4	
	Kronor		Kronor	
Skulder				
Utelöpande sedlar	4 835 431 771	—	5 086 871 726	—
Utelöpande postremissväxlar	2 130 996	25	3 790 946	36
Checkräkning (statliga myndigheter)	362 815 174	50	288 891 532	23
» (bankaktiebolag)	180 173 500	55	150 034 096	71
» (andra insättare)	1 960 115	55	1 964 163	56
	(544 948 790	60)		
Depositions- och kapitalräkning	475 906	56	475 906	56
Spärrkontomedel	93 691 785	74	—	—
Investeringskontomedel	114 238 229	34	97 523 799	99
Skogskontomedel	—	—	216 234	90
	(208 405 921	64)		
Kursdifferenskonto	234 931 279	63	302 488 234	26
Övriga skulder	14 717 935	36	8 541 263	06
Grundfond	50 000 000	—	50 000 000	—
Avbetalningslånefond	65 000 000	—	65 000 000	—
Reservfond	20 000 000	—	20 000 000	—
Pensionsfonder	6 767 843	18	6 767 843	18
Balanserade vinstmedel:				
från föregående år	682 384	01	520 430	21
vinst för året	79 838 046	20	50 822 246	76
	(222 288 273	39)		
Internationella valutafonden	387 969 780	67	387 959 413	71
Internationella återuppbyggnadsbanken	88 442 165	66	81 591 291	16
Summa	6 539 266 914	20	6 603 459 128	65

Ansvarsförbindelser kr. 313 270: —.

Därtill kommer den ej inbetalda delen av riksbankens innehav av aktier i Internationella Banken i Basel nom. Schw. Fracs 10 000 000 (4 000 st. aktier à Schw. Fracs 2 500: —), utgörande 75 % av beloppet eller Schw. Fracs 7 500 000: —.

	1953		1954	
	Kronor		Kronor	Kronor
Utgifter och förluster				
Inom linjen förda växlar och lån	860	—	60 425	09
Räntor å inlåningsräkningar	372 098	62	18 117	19
	(372 958)	62)		78 542 28
<u>Arvoden till fullmäktige och suppleanter för fullmäktige, m. fl.</u>				
Fullmäktige	68 369	68	67 463	20
Suppleanter	11 113	11	11 238	19
Arvoden till styrelseledamöter vid avdelningskontoren och suppleanter för dem	142 499	85	140 746	66
	221 982	64	219 448	05
<u>Avlöningar till ordinarie tjänstemän</u>				
Lön till ordinarie tjänstemän i allmänhet	3 116 801	40	3 113 099	55
Nettolön till tjänstemän å indragningsstat	16 315	20	14 528	55
Tilläggsarvode enl. § 35 avlöningsregl.	—	—	1 233	80
Ställföreträdararvoden	4 780	65	6 000	—
Kallortstillägg	2 181	73	2 100	—
Vikariatsersättning	49 795	45	38 748	60
Felräkningspengar	3 012	17	1 932	50
Övertidsersättning, m. m.	13 791	50	12 648	35
	3 206 678	10	3 190 291	35
<u>Avlöningar till icke ordinarie personal</u>				
Lön	1 197 365	64	1 038 540	70
Kallortstillägg	1 143	35	1 554	17
Vikariatsersättning	11 940	75	5 094	80
Arvode till ombudsmannen i Malmö	3 600	—	3 600	—
Ersättning till tillfälliga befattningshavare	1 020 379	84	968 496	60
Övertidsersättning, m. m.	12 799	—	15 878	70
	2 247 228	58	2 033 164	97
<u>Arvoden och särskilda ersättningar, m. m.</u>				
Personliga lönetillägg	66	71	—	—
Gratifikation och belöningar	2 290	—	4 150	—
Gottgörelse jämlikt § 18, mom. 1 avl. regl.	13 736	11	17 174	72
Rörligt tillägg	2 377 640	05	2 274 946	70
Barntillägg	3 483	30	1 863	—
	2 397 216	17	2 298 134	42
	(8 073 105)	49)		7 741 038 79
<u>Pensioner, m. m.</u>				
Tjänstepensioner	1 045 746	29	1 068 131	92
Familjepensioner	385 717	34	387 459	94
Diverse pensioner och understöd	16 152	40	16 235	75
Rörligt tillägg	786 622	42	787 81	65
	(2 234 238)	45)		2 259 709 26
	(10680302)	56)	Transport	10 079 290 33

förlusträkning

	1953		1954	
	Kronor		Kronor	
Inkomster och vinster				
Diskonto å växlar	2 425 545	84	878 074	77
Räntor å hypoteks- och kommunlån	7 457 601	18	4 298 119	54
Räntor å kredit i checkräkning, m. m.	2 963 616	41	2 625 146	—
Räntor å avbetalningslån	2 308 135	30	2 197 253	66
Avgifter för kredit i checkräkning	26 301	46	7 242	13
Inbetalningar å inom linjen förda eller avskrivna lånefordringar	2 259	66	2 346	43
	(15 183 459)	85)		10 008 182 53
Av utrikesrörelsen uppkommen vinst	29 491 272	27		30 846 468 —
Räntor å svenska statspapper och obligationer .	50 031 385	24	23 092 727	66
Ränta å hos riksgäldskontoret inestående pen- sionsfondsmedel	223 338	82	223 338	82
Avgifter för i förvar mottagna depositioner . .	365 989	17	425 711	10
Provisioner, m. m.	437 859	98	145 822	66
Ersättning för förvaltning av statens bosättnings- lånefond	68 570	—	325 866	—
Ersättning för förvaltning av statens egnahems- lånefond m. fl. fonder	261 401	—	245 850	50
Inkomster av fonden för hantverks- och små- industrikredit	2 637	73	2 650	02
Köpeskillning för försålda fastigheter	—	—	825 000	—
Inkomster av fastigheter	331 492	91	319 685	29
Courtage å obligationer	230 757	07	90 767	08
Kassaöverskott	5 818	70	3 357	95
Diverse	5 515	48	8 923	63
	(51 964 766)	10)		25 709 700 71
Summa	96 639 498	22	66 564 351	24

Vinst- och

	1953		1954	
	Kronor		Kronor	
Utgifter och förluster				
<u>Förvaltningsutgifter, m. m.</u>	(10680302	56)	Transport	10 079 290 33
Fastighetsunderhåll	360 160	42	338 031	64
Fastighetsutskylder, renhållning av gator och gårdar	133 242	32	130 650	90
Rengöring inom fastigheterna	183 070	64	171 186	01
Värme och belysning	229 758	59	217 744	21
Inventarier och deras underhåll	196 561	72	253 498	93
Materialier, tidningar, m. m.	269 836	76	344 061	58
Post-, assurances-, telegram- och telefonavgifter	790 512	47	864 977	94
Inventeringar och inspektion vid avdelningskontoren	29 802	50	33 259	45
Rese-, traktaments- och flyttningkostnader	109 313	83	86 717	77
Sjukvård och begravningshjälp, m. m.	51 441	09	46 886	91
Sedelförstörringsanläggning i Tumba	138 658	19	7 282	--
Vissa beredskapsutgifter	917 712	41	108 391	35
Övriga förvaltningsutgifter	291 917	72	266 026	24
	(3 701 988	66)		2 868 714 93
Ersatta kassaförluster	5 768	76	9 125	32
Courtage å obligationer	82 967	35	21 957	43
Diverse	2 010	05	9 919	--
	(90 746	16)		41 001 75
Kostnader för sedeltryckeriet	990 564	64	1 123 355	10
Kostnader för pappersbruket	1 337 850	--	1 629 742	37
	(2 328 414	64)		2 753 097 47
Summa utgifter och förluster	16 801 452	02		15 742 104 48
Saldo vinst	79 838 046	20		50 822 246 76
Summa	96 639 498	22		66 564 351 24

förlusträkning

	1953	1954	
	Kronor	Kronor	Kronor
Inkomster och vinster	96 639 498 22		66 564 351 24
Summa	96 639 498 22		66 564 351 24

**Vissa inom linjen förda tillgångar vid 1953 och
1954 års slut**

	1953		1954	
	Kronor		Kronor	
<i>Tillgångar</i>				
Riksbankens mynt- och medaljsamling	62 807	50	72 347	81
Taxeringsvärdet av riksbankens fastigheter vid årens slut enligt nedanstående specifikation	18 808 600	—	18 323 600	—
Aktier i Internationella Banken i Basel	1 800 000	—	1 800 000	—
Vissa utländska obligationer och fordringar	49 000 000	—	49 000 000	—
Summa	69 671 407	50	69 195 947	81
Fastigheten i:				
Stockholm: bankhuset	5 710 000	—	5 710 000	—
sedeltryckeriet	1 200 000	—	1 200 000	—
Göteborg	1 535 000	—	1 535 000	—
Malmö	425 000	—	425 000	—
Falun	250 000	—	250 000	—
Gävle	365 000	—	365 000	—
Halmstad	410 000	—	410 000	—
Härnösand	290 000	—	290 000	—
Jönköping	226 000	—	226 000	—
Karlstad	185 000	—	185 000	—
Kristianstad	300 000	—	300 000	—
Linköping	307 000	—	307 000	—
Luleå	320 000	—	320 000	—
Mariestad	250 000	—	250 000	—
Norrköping	360 000	—	—	—
Nyköping	518 500	—	518 500	—
Sundsvall	325 000	—	—	—
Uppsala	618 000	—	618 000	—
Visby	240 000	—	240 000	—
Växjö	481 000	—	481 000	—
Örebro	325 000	—	325 000	—
Östersund	220 000	—	220 000	—
Tumba	3 823 100	—	3 823 100	—
Sedelförbränningshuset, Tumba	—	—	200 000	—
Diverse valv	125 000	—	125 000	—
Summa	18 808 600	—	18 323 600	—

Avbetalningslånefonden

Fördelningen den 31 december 1954 på riksbankens olika kontor av utestående lån från *avbetalningslånefonden* framgår av efterföljande tabell:

	Utestående lån		
	Antal	Belopp Kronor	
Huvudkontoret	5 249	¹⁾ 11 703 086	33
Avdelningskontoret i: Göteborg	1 303	3 612 931	—
Malmö	1 257	²⁾ 3 578 252	—
Falun	453	1 160 857	—
Gävle	1 113	1 919 475	—
Halmstad	363	869 315	—
Härnösand	1 090	2 091 589	—
Jönköping	809	1 598 326	—
Kalmar	228	494 233	—
Karlskrona	294	512 384	—
Karlstad	363	870 238	—
Kristianstad	373	1 009 125	—
Linköping	1 257	2 760 335	—
Luleå	1 474	2 828 150	—
Mariestad	247	624 576	38
Nyköping	353	889 409	—
Umeå	814	1 982 626	—
Uppsala	2 817	9 925 439	—
Visby	362	1 086 248	—
Vänersborg	162	394 574	—
Västerås	739	1 495 696	—
Växjö	306	816 200	—
Örebro	568	1 245 380	—
Östersund	645	1 668 927	—
Summa	22 639	55 137 371	71

¹⁾ På indrivning beroende medel, kr. 6 906:70 inkluderas ej här.

²⁾ „ „ „ „ „ „ 364:07 „ „ „

Statens bosättningslånefond

I nedanstående översikt redovisas fördelningen den 31 december 1954 på riksbankens olika kontor av utestående ej avskrivna lån från bosättningslånefonden, vilken står under riksbankens förvaltning men ej ingår i riksbankens balansräkning.

	Utestående lån		
	Antal	Belopp Kronor	
Huvudkontoret	14 448	12 758 896	98
Avdelningskontoret i: Göteborg	4 551	4 466 690	23
Malmö	5 435	5 089 927	02
Falun	1 523	1 374 304	28
Gävle	2 399	2 277 470	88
Halmstad	821	756 618	—
Härnösand	2 200	2 092 550	40
Jönköping	1 944	2 022 458	09
Kalmar	1 096	1 218 569	01
Karlskrona	750	795 112	42
Karlstad	1 598	1 555 007	13
Kristianstad	1 117	1 149 280	—
Linköping	2 051	2 175 370	23
Luleå	1 763	1 932 120	65
Mariestad	1 371	1 462 181	79
Nyköping	1 524	1 535 968	—
Umeå	1 425	1 682 307	98
Uppsala	1 377	1 550 587	—
Visby	229	216 646	—
Vänersborg	1 367	1 503 053	60
Västerås	1 942	1 938 963	75
Växjö	688	742 523	20
Örebro	1 691	1 661 312	59
Östersund	749	749 545	90
Summa	54 059	52 707 465	13

Egnahems- m. fl. lånefonder

Den 31 december 1954 utestående lån, som övertagits från egnahemsorganen och hushållningssällskapen, fördela sig till antal och belopp på de olika kontoren sålunda:

	Utestående lån		
	Antal	Belopp Kronor	
Huvudkontoret	4 639	53 022 706	82
Avdelningskontoret i: Göteborg	1 942	5 268 328	64
Malmö	651	3 588 557	35
Falun	1 880	5 984 604	32
Gävle	3 080	8 047 726	55
Halmstad	2 502	10 340 510	09
Härnösand	5 407	12 835 726	70
Jönköping	1 085	4 688 122	47
Kalmar	1 694	6 059 352	50
Karlskrona	1 752	6 648 961	03
Karlstad	3 528	10 770 473	84
Kristianstad	3 737	14 741 659	58
Linköping	2 287	8 932 074	15
Luleå	6 246	14 479 877	57
Mariestad	1 722	6 562 188	37
Nyköping	1 926	9 469 995	71
Umeå	4 743	14 295 017	96
Uppsala	2 235	7 865 434	68
Visby	2 042	5 881 584	49
Vänersborg	4 217	14 477 785	77
Västerås	1 085	3 915 586	13
Växjö	2 054	6 935 559	53
Örebro	1 069	2 421 784	98
Östersund	4 187	10 960 404	60
Summa	65 710	248 194 023	83

Den 31 december 1954 utestående lån, vilka övertagits från egnahemsorganen och hushållningssällskapen, fördela sig till antal och belopp på följande olika lånetyper:

	Utestående lån	
	Antal	Belopp Kronor
<i>Utlåning, som handhaves av såväl avdelningskontoren som huvudkontoret:</i>		
Jordbruksegnahemslån, skogslån, äldre tilläggsån och förstärkningslån	20 689	109 273 473 61
Bostadsegnahemslån	11 552	48 710 244 43
Uppskovslån	335	83 735 74
Nybyggnadslån	16 421	23 875 431 87
Förbättringslån	5 191	12 742 224 59
1942 års tilläggsån	2 622	3 864 325 82
Lån till estlandssvenskar	40	259 047 45
Premielån	4 707	4 867 792 22
Gödselvårdslån	249	115 454 50
Täckdikningslån	1 682	1 306 060 01
Nyodlings- och betesförbättringslån (allmänna fonden) . .	—	—
Siloanläggningslån	137	42 121 10
Transport	63 625	205 139 911 34
<i>Utlåning, som helt handhaves av huvudkontoret:</i>		
Arrendelån	86	155 032 30
Arbetarsmåbrukslån	1 487	27 869 879 74
Jordbruksegnahemslån m. fl. lån till låneförmedlare . . .	64	1 020 384 55
Bostadsegnahemslån	375	12 988 724 27
Uppskovslån	12	6 570 63
1942 års tilläggsån	61	1 013 521 —
Summa	65 710	248 194 023 83

**Riksbankens delfond av fonden för låneunderstöd;
stödlån till jordbrukare**

Den 31 december 1954 utestående stödlån fördela sig till antal och belopp på de olika kontoren sålunda:

	Utestående lån		
	Antal	Belopp Kronor	
Huvudkontoret	476	2 291 223	—
Avdelningskontoret i: Göteborg	53	85 540	—
Malmö	198	630 420	—
Falun	95	175 590	—
Gävle	739	881 427	04
Halmstad	211	596 564	85
Härnösand	544	740 600	—
Jönköping	1 054	2 785 397	31
Kalmar	1 928	4 860 709	62
Karlskrona	353	587 560	—
Karlstad	351	1 173 190	—
Kristianstad	602	1 722 745	98
Linköping	1 196	4 200 753	—
Luleå	1 772	2 592 570	—
Mariestad	872	2 288 560	35
Nyköping	459	1 869 130	—
Umeå	3 124	5 379 340	—
Uppsala	293	1 283 560	—
Visby	652	1 723 778	—
Vänersborg	505	1 299 163	08
Västerås	493	1 867 800	—
Växjö	641	1 514 800	—
Örebro	817	3 117 460	—
Östersund	830	1 531 450	—
Summa	18 258	45 199 332	23

Riksbankens styrelse och vissa förvaltningsåtgärder

§ 1.

Vid det val, som de av riksdagens kamrar utsedda valmännen förrättade den 14 maj 1954, utsågos till fullmäktige för valperioden 1954—1957 herr Mats Lemne (omvald) och herr Ragnar Persson (nyvald efter herr Allan Andersson).

Till suppleanter utsågos samtidigt
 för herr Lemne herr Sundén (omvald)
 » » Persson » Gösta Skoglund (nyvald).

Fullmäktige utsågo därefter samma dag för tiden till dess nytt val av fullmäktige år 1955 förrättats

till *vice ordförande* och *deputerad*: herr Hall (omvald);

till *riksbankschef*: herr Lemne (omvald);

till suppleant för riksbankschefen att med fullmäktigs rätt och ansvar vid inträffande förfall träda i hans ställe (*vice riksbankschef*): herr Lennart Hammarskiöld (omvald).

Sedan Kungl. Maj:t utnämnt riksbankschefen Lemne till landshövding i Älvsborgs län från och med den 1 januari 1955, hava fullmäktige förordnat honom att under tiden från och med 1 januari 1955 tillsvidare till utgången av mars samma år uppehålla befattningen såsom riksbankschef. Kungl. Maj:t har beviljat honom tjänstledighet under samma tid från landshövdingeämbetet, och delegerade för riksdagens verk hava medgivit, att vikariatslön må utgå till honom under tiden för förordnandet.

Genom beslut den 3 december 1954 förordnade Kungl. Maj:t enligt § 72 regeringsformen f. d. landshövdingen Conrad Jonsson att för tre år från och med den 3 december 1954 vara fullmäktig i riksbanken (förlängt förordnande).

§ 2.

Till ledamöter av riksbankens *industri* styrelse utsågo fullmäktige den 14 maj 1954 för tiden till dess nytt val av fullmäktige år 1955 försiggått herr Hall, ordförande, bankdirektören Hjalmar Ekengren samt överdirektören och chefen för överstyrelsen för yrkesutbildning, civilingenjören Ryno Lundquist, den sistnämnde i egenskap av industrisakkunnig ledamot (samtliga omvalda).

Till suppleanter hava utsetts: för ordföranden herr Kristensson, för Ekengren bankokommissarien Helge Borggren samt för Lundquist chefen för grafiska forskningslaboratoriet, civilingenjören Gösta Carlsson (samtliga omvalda).

§ 3.

Med anledning av att herr Allan Andersson avgått som fullmäktig beslöto fullmäktige den 14 maj 1954 att för återstoden av året utse herr Olof Andersson att vara ledamot av *d e l e g e r a d e* för riksdagens verk. Samtidigt utsågs herr Rubbestad att för samma tid vara suppleant för de av fullmäktige valda ledamöterna av delegerade.

Fullmäktige hava sedermera den 9 december 1954 beslutat till delegerade för år 1955 omvälja herrar Kristensson och Olof Andersson med herr Rubbestad som suppleant.

§ 4.

Beträffande sammansättningen av *s t y r e l s e r n a* för de olika *a v d e l n i n g s k o n t o r e n* torde få hänvisas till fullmäktiges protokoll den 2 och den 29 december 1954.

§ 5.

Riksbankens avdelningskontor i Norrköping och Sundsvall hava nedlagts från och med den 1 juli 1954 och dessa kontors verksamhet har överflyttats till kontoren i Linköping respektive Härnösand.

I samband därmed har indelningen i länedistrikt ändrats så, att den numera i hela landet helt sammanfaller med länsindelningen.

Kontorsfastigheterna i Norrköping och Sundsvall samt i Malmö hava med riksdagens bemyndigande (jfr. Bo:U:s utl. nr 32/1954) försålts till respektive Norrköpings stad, Sundsvalls stad och Malmö stad. I avtalet med Malmö stad har intagits förbehåll om att stadens tillträde till fastigheten skall ske först sedan riksbanken flyttat in i nya lokaler på annat håll.

Riksbanken har förhandlat med Fastighetsaktiebolaget Spinneriet, ett dotterbolag till AB Skånska Cementgjuteriet, angående förhyrning av lokaler för avdelningskontoret i Malmö i en nybyggnad, som är under uppförande inom kvarteret Spinneriet, därstädes.

Vid huvudkontoret har från och med den 1 juli 1954 inrättats en ny avdelning, benämnd utrednings- och forskningsavdelningen.

Den 10 juni tillsatte fullmäktige en kommitté med uppgift att utreda frågan om valutaärendenas handläggning (jfr. Bo:U:s utl. nr 28/1954). Kommitténs arbete är ännu ej avslutat.

Vaktmästar- och biträdespersonalens arbetsuppgifter hava varit föremål för undersökning av en av fullmäktige utsedd utredningsman, bankokommissarien Sture Laurén. Avsikten har varit att närmare klargöra i vad mån

personal, tillhörande dessa kategorier, kan användas för arbetsuppgifter, som eljest åvila tjänstemän i högre grader. De förslag, som utredningsmannen redovisat, hava delgivits personalföreningarna. Sedan dessa föreningar haft tillfälle yttra sig, komma fullmäktige att taga ståndpunkt till förslagen.

Fullmäktige hava vidare uppdragit åt förenämnda utredningsman att inkomna med förslag angående maskin, reparatörs- och eldarpersonalens löneställning m. m.

§ 6.

Riksbanken har handhaft betalningsarrangemanget med Banco do Brasil samt tillämpningen av de mellan Sverige, å ena, samt Argentina, Belgien, Bulgarien, Danmark, Frankrike, Grekland, Indonesien, Italien, Japan, Jugoslavien, Nederländerna, Norge, Polen, Portugal, Schweiz, Sovjetunionen, Spanien, Storbritannien, Tjeckoslovakien, Turkiet, Förbundsrepubliken Tyskland, Ungern, Uruguay samt Österrike, å andra sidan, träffade betalningsöverenskommelserna.

§ 7.

Europeiska betalningsunionen (EPU) har förlängts t. o. m. den 30 juni 1955. Förlängningen förbands med en viss bilateral konsolidering av gentemot EPU utestående fordringar och skulder jämte viss kontantbetalning till fordringsägarländerna ur unionens konvertibla tillgångar.

För Sveriges del innebär denna reglering bl. a. att återbetalningsöverenskommelser träffats med Danmark (avseende svensk fordran å \$ 7 miljoner), Frankrike (\$ 20 miljoner), Italien (\$ 6 miljoner), Norge (\$ 7 miljoner) och Storbritannien (\$ 48 miljoner). De av Sverige ingångna överenskommelserna avse alltså återbetalning av sammanlagt \$ 88 miljoner. Kontantdelen, avseende \$ 22,5 miljoner, betalades i juli i dollar, medan resterande \$ 65,5 miljoner skall erhållas i amorteringar i guld eller konvertibla valutor under tiden fram till den 1 juli 1961 beträffande alla länder utom Italien. Det gentemot Italien konsoliderade beloppet skall vara återbetalat den 1 juli 1959. (Jfr. prop. 1954: 219). Vidare har Sverige erhållit \$ 9 miljoner i guld ur betalningsunionens konvertibla tillgångar.

§ 8.

Vissa nya arbetsuppgifter hava under året tillförts riksbanken. Sålunda har förvaltningen av de stödlån, som med stöd av Kungl. kungörelserna 1951 nr 369 och 766 samt 1952 nr 764 beviljats jordbrukare, vilka lidit förlust på grund av skördeskador under åren 1950—1952, från och med den 1 juli 1954 överförts från lantbruksnämnderna till riksbanken (Kungl. Maj:ts brev till fullmäktige den 30 juni 1954). Antalet lån som överfördes utgjorde 18 098 till ett sammanlagt belopp av 44 907 645 kronor.

Riksbanken har sedermera fått sig anförtrott att utgiva och förvalta de stödlån, som beviljats till följd av skördeskador, uppkomna under år 1954 (jfr. Kungl. kungörelse den 10 dec. 1954, nr 723). Enligt uppgift hade före årsskiftet 1954/55 inkommit sammanlagt 12 909 ansökningar om stödlån enligt sistnämnda kungörelse, avseende ett belopp om cirka 35,9 miljoner kronor. Av dessa ansökningar avse 9 632 Norrbottens och Västerbottens län.

Den å sid. 33 intagna sammanställningen upptar sammanlagda antalet stödlån, som förvaltades av riksbanken vid utgången av år 1954.

Vidare har riksbanken fått till uppgift att medverka vid handläggningen av s. k. i n d u s t r i g a r a n t i l å n. För dylika lån, som utlämnas enligt Kungl. kungörelse den 4 juni 1954 (nr 409) med vissa bestämmelser rörande statlig garanti för lån till hantverks- och småindustriföretag m. m., skall i varje län finnas ett lokalorgan. I de län, där företagareförening med rätt att utlämna lån av statsmedel finnes, utgör föreningen lokalorgan. I annat län är riksbankens kontor sådant organ. För närvarande äro elva riksbankskontor (huvudkontoret — för Stockholms stad — samt avdelningskontoren i Malmö, Falun, Jönköping, Kristianstad, Linköping, Mariestad, Uppsala, Vänersborg, Västerås och Örebro) lokalorgan.

Fullmäktige hava i yttrande till Kungl. Maj:t senast den 18 november 1954 förklarat, att riksbanken är beredd övertaga samtliga förvaltningsåtgärder beträffande v ä r n p l i k t s l å n e n. Frågan är för närvarande föremål för utredning genom av chefen för försvarsdepartementet tillkallade sakkunniga (jfr bil. 22 till 1955 års statsverksprop., punkten 41).

§ 9.

Enligt Kungl. förordning den 27 mars 1954 (SFS nr 142) om taxering för inkomst av medel, som insatts å skogskonto, har möjlighet öppnats för vissa skattskyldiga, som ha att uppgiva intäkt av skogsbruk, att erhålla uppskov med taxering till kommunal och statlig inkomstskatt för den del av intäkten, som insatts å särskilt konto i riksbanken, affärsbank, sparbank eller centralkassa för jordbrukskredit (s k o g s k o n t o). Å medel, som insatts å dylikt konto, skall utgå ränta efter räntefot som bestämmes av den institution där insättningen skett. Riksbanken har för sitt vidkommande fastställt en räntesats av tillsvidare 3 % för dylika insättningar.

§ 10.

Sedan den 20 november 1953 har riksbankens officiella diskonto för varu-
växlar på högst 3 månader utgjort $2\frac{3}{4}$ %.

Efter den 14 oktober 1954 publicerar riksbanken inga andra r ä n t e -
s a t s e r än förenämnda diskonto samt räntesatsen för avbetalningslån.

§ 11.

Från avbetalningslånefonden, vilken uppgår till 65 miljoner kronor, utgjorde utlåningen vid utgången av december 1954 sammanlagt 55 144 642 kronor. Däri ingår ett belopp om 21 709 083 kronor, vilket utlämnats såsom garantilån enligt kungörelsen den 11 oktober 1945 (nr 676) angående statlig kreditgaranti åt den som avlagt akademisk eller därmed jämförlig examen, kungörelsen den 30 april 1948 (nr 210) angående statlig kreditgaranti för lån åt den som genomgått polisskola, kungörelsen den 16 juni 1950 (nr 469) angående studielån med statlig kreditgaranti samt kungörelsen den 30 juni 1952 (nr 570) angående studielån med dylik garanti åt s. k. flyktingstudenter. Vid utgången av år 1954 utgjorde antalet garantilån 3 536 — därav vid huvudkontoret 886 och vid avdelningskontoren 2 650 — vilket innebär en ökning under året med 264. I övrigt har avbetalningslånen antal nedgått under året (med 3 608).

Räntan å lån från fonden har efter den 30 november 1950 utgjort 4 %; för garantilån utgör dock räntan 3 1/2 %.

Rörande fördelningen mellan de olika kontoren av utlåningen från fonden hänvisas till de uppgifter, som intagits å sid. 29.

§ 12.

Spannmålskreditfonden uppgår till 2 500 000 kronor. Riksbanken förvaltar fondens hela belopp.

Räntan å lån från fonden utgör 4 %.

Sedan år 1947 har någon utlåning från fonden icke förekommit.

§ 13.

Från statens bosättningslånefond, till vilken riksdagen hittills såsom kapital anvisat sammanlagt 58 100 200 kronor, varav 55 000 000 kronor överlämnats till riksbanken, utgjorde vid utgången av december 1954 utlåningen 52 707 465 kronor, innebärande en ökning sedan föregående årsskifte av i runt tal 2 500 000 kronor.

Rörande lånens antal och fördelning hänvisas till sammanställningen å sid. 30. Under året har antalet utestående lån nedgått med 252. Räntan å lån från fonden utgör under innevarande budgetår oförändrat 4 %.

Från låneverksamhetens början och till utgången av år 1954 hava utlämnats lån till ett belopp av sammanlagt 221 833 002 kronor samt efterskänkts eller avskrivits lån till ett belopp av sammanlagt 1 901 596 kronor, motsvarande omkring 0,9 % av hittills utlämnade medel.

För förvaltningen av bosättningslånen under budgetåret 1953/54 har riksbanken uppburit 325 866 kronor.

En ny bosättningsbroschyr, för vilket ändamål riksdagen anslagit 45 000 kronor, har utarbetats i samarbete med Svenska slöjdföreningen. Broschyren är under tryckning.

§ 14.

Vid utgången av december 1954 utgjorde beloppet av utestående skyddsrumslån vid riksbankens samtliga kontor 10 064 kronor 68 öre, därav vid huvudkontoret 1 800 kronor och vid avdelningskontoren 8 264 kronor 68 öre.

Några nya lån hava icke fått utlämnas efter den 30 juni 1946.

§ 15.

Utlåningen från fonden för hantverks- och småindustrikredit, vars kapital utgör 1 miljon kronor, uppgick vid utgången av december 1954 till följande belopp, nämligen

Kontor	Antal lån	Sammanlagd lånesumma kronor
Falun	22	139 750:—
Jönköping	3	6 000:—
Kalmar	5	31 950:—
Linköping	15	151 475:—
Uppsala	14	86 120:—
Vänersborg	6	33 000:—
	<u>Summa 65</u>	<u>448 295:—</u>

Vid utgången av år 1953 utestodo 68 lån å ett sammanlagt belopp av 515 955 kronor. En viss nedgång i utlåningen från fonden har sålunda inträtt under året.

Räntan å lån från fonden utgör oförändrat 4½ %.

§ 16.

De jämlikt Kungl. Maj:ts beslut den 30 juni 1948 av riksbanken från egnahemsorganen och hushållningssällskapen övertagna lånen fördelade sig per utgången av år 1954 å de olika kontoren på sätt närmare framgår av sammanställningen å sid. 31 och 32. Antalet förvaltade lån har under tiden 1 januari—31 december 1954 nedgått från 70 243 till 65 710 och det utestående lånebeloppet har under samma tid minskats från 267 038 318 kronor till 248 194 024 kronor.

För förvaltningen av lånen har riksbanken för budgetåret 1953/54 uppburit ersättning efter 3 kronor 50 öre per lån med 245 850 kronor 50 öre; för innevarande budgetår har ersättningen ännu icke blivit bestämd.

Av till riksbankens förvaltning i samband med lånen överlämnade fondmedel har till statsverket under år 1954 återlevererats 17 418 065 kronor, fördelade med 12 500 000 kronor å egnahemslånefonden, 3 000 000 kronor å lånefonden för främjande av bostadsbyggande å landsbygden, 50 000 kronor å gödselvärdslånefonden, 350 000 kronor å täckdikningslånefonden,

1 500 000 kronor å arbetarsmåbrukslånefonden samt 18 065 kronor å allmänna nyodlingsfonden. Samtliga till riksbanken överlämnade lån från den sistnämnda fonden hava numera slutbetalts och fondens kapitalbelopp har återlevererats.

§ 17.

Riksbankens befattning med guldregleringen har från och med den 1 november 1954 i huvudsak övertagits av ett av Sveriges juvelerareförbund och Guldsmedsbranschens leverantörsförening samt vissa dentalbolag bildat organ, benämnt Guldcentralen, ekonomisk förening. Det guld, som erfordras för mynt- och justeringsverkets medaljtillverkning, skall dock tillsvidare även i fortsättningen försälas av riksbanken direkt till nämnda verk.

Den av riksbanken för förbrukning inom landet under tiden 1 januari—31 oktober 1954 försålda kvantiteten fin guld utgjorde 1 761 kg (under hela 1953 2 244 kg) med följande fördelning på de olika grupperna av ändamål:

dentalguld	630 kg
guldsmedsguld	1 009 »
diverse industriella ändamål	9 »
medaljer	113 »
	Summa 1 761 kg

Efter den 31 oktober 1954 har 25 kg guld försåls för medaljtillverkning.

§ 18.

De ändrings- och reparationsarbeten vid huvudkontoret, vilka bl. a. stå i samband med vissa av organisatoriska skäl föranledda omflyttningar och som omnämnts i förra årets berättelse till bankoutskottet, hava under år 1954 dragit en kostnad av cirka 39 000 kronor. Vid huvudkontoret har dessutom takbeläggningsarbeten på norra delen av huset mot Riksgatan utbytts och i samband därmed har en del plåt- och plattsättningsarbeten utförts, allt till en kostnad av 8 600 kronor.

Under året ha kostnaderna för fastighetsunderhåll vid avdelningskontoren uppgått till belopp, som framgå av nedanstående sammanställning. De kontor, där kostnaderna understigit 5 000 kronor, hava ej medtagits.

Kontor	Kronor (avrundade tal)	Kostnaden avser huvudsakligen
Göteborg	5 400:—	Diverse yttre och inre målningsarbeten.
Falun	14 800:—	Färdigställande av under år 1953 påbörjat valv.

Kontor	Kronor (avrundade tal)	Kostnaden avser huvudsakligen
Härnösand	5 400: —	Inredning av badrum i vaktmästarbostaden.
Jönköping	91 600: —	Färdigställande av under år 1953 påbörjat valv, samt ommurning av bristfällig pannskorsten.
Linköping	24 500: —	Reparations- och målningsarbeten inom fastigheten; installation av oljeeldning.
Umeå	14 000: —	Ändringsarbeten i kontorslokalerna (se berättelsen till 1954 års bankoutskott).
Uppsala	26 900: —	Installation av oljeeldning samt reparation och målning av yttertak.
Västerås	9 000: —	Reparations- och målningsarbeten i direktörs- och vaktmästarbostäderna.
Växjö	36 500: —	Utbyte av värmepannor samt installation av oljeeldning.
Örebro	6 300: —	Utbyte av trappfönster samt diverse målningsarbeten.
Östersund	28 000: —	Ombyggnads- och reparationsarbeten i vaktmästarbostaden, m. m.; ändringsarbeten i kontorslokalerna (c:a 15 000 kr.; se berättelsen till 1954 års bankoutskott).

Vid kontoren i Härnösand, Jönköping och Luleå hava moderniserings- och reparationsarbeten beslutats för en beräknad kostnad av resp. 22 000, 60 000 och 39 000 kronor. Vidare har beslutats om inredning av ett valv i kontorsfastigheten i Växjö för en beräknad kostnad av 50 000 kronor.

§ 19.

Med hänsyn till att en omreglering genomförts eller är under genomförande beträffande det stora flertalet tjänstebostäder inom den övriga statsförvaltningen hava fullmäktige beslutat företaga en översyn av den nu tillämpade hyressättningen å riksbankens tjänstebostäder.

Avsikten är att slopa tjänstebostadstvånget och att hyrorna efter värdering genom hyresnämnd skola fastställas med utgångspunkt från marknadspriset. Igångsatt utredning har ännu icke hunnit avslutas.

§ 20.

Sedan Kungl. Maj:t på framställning av fullmäktige den 26 maj 1954 utfärdat kungörelse (nr 343) om utgivande av nya riksbanks sed-

l a r å fem kronor hava sådana sedlar från och med den 18 juni 1954 utgivits i den allmänna rörelsen.

Vidare har mynt- och justeringsverket erhållit Kungl. Maj:ts bemyndigande att prägla m y n t å 5 k r o n o r intill ett belopp av 100 miljoner kronor. De nya mynten började utgivas i rörelsen den 13 december 1954.

§ 21.

R i k s b a n k e n s p e r s o n a l — bortsett från personalen vid sedeltryckeriet och pappersbruket — uppgick per den 31 december 1954 till följande antal (motsvarande antal vid utgången av år 1953 anges inom parentes).

ordinarie tjänstemän med

a) lönegradsbeteckningen Cp	35 ¹⁾	(37)
b) » Cr	7 ^{1) 2)}	(4)
c) » Ca	318	(311)
därav bankpersonal	189	(184)
biträdespersonal	64	(60)
vaktpersonal	65	(67)
<i>extra ordinarie tjänstemän</i>	99 ³⁾	(123)
därav bankpersonal	36	(58)
biträdespersonal	48	(53)
vaktpersonal	15	(12)
<i>aspiranter</i>	13	(18)
därav bankaspiranter	—	(5)
biträdesaspiranter	11	(9)
bankvaktmästaraspiranter	2	(4)
<i>extra tjänstemän</i>	38	(46)
	<hr/>	
	Summa	510 ⁴⁾ (539)

¹⁾ Därav en med vikariatslön.

²⁾ Därav 4 tjänstemän, som tillika inneha lägre tjänst med lönegradsbeteckning Ca, vilken förts över stat.

³⁾ Därutöver 30 tjänstemän, vilka tillika inneha ordinarie tjänst och därför redovisats under »ordinarie tjänstemän».

⁴⁾ Vid utgången av år 1952 uppgick motsvarande antal till 563.

Därtill bör läggas reservpersonal, d. v. s. personal som anställts huvudsakligen för sedelräkning och som inkallas till tjänstgöring i mån av behov. I medeltal tjänstgjorde omkring 110 sådana anställningshavare per arbetsdag.

Vid utgången av december månad 1954 tjänstgjorde sammanlagt 21 ordinarie och icke ordinarie riksbankstjänstemän vid valutakontoret (vid utgången av år 1953 likaledes 21).

Delegerade för riksdagens verk, vilka jämlikt riksdagens bemyndigande (jfr Bo: U: s utl. 1952: 35) äga bestämma antalet kammarskrivartjänster i riksbanken i lönegraden Ca 21, hava för år 1954 fastställt detta antal till 70 och provisoriskt för år 1955 till likaledes 70.

§ 22.

Kollektivavtalen för arbetarna vid pappersbruket och sedeltryckeriet samt för förmännen vid sedeltryckeriet gällde oförändrade under år 1954. Nytt kollektivavtal, avseende år 1954, slöts för förmännen vid pappersbruket. Samtliga dessa avtal hava numera uppsagts.

Det enligt medgivande av 1951 års riksdag (se Bo: U: s utl. nr 28/1951) beställda långvirapartiet till pappersmaskinen vid Tumba bruk har numera tagits i bruk med gott resultat. På grund av inträffad prisstegring under tiden mellan kostnadsberäkningens upprättande och leveranstillfället samt besvärliga grundförhållanden har totala kostnaden kommit att uppgå till cirka 490 000 kronor, mot beräknade 400 000 kronor.

Som ett led i den pågående moderniseringen av fabriken har vidare under året en finholländare färdigställts till en kostnad av cirka 35 000 kronor, varjämte arbetet på ytterligare en dylik påbörjats, avsedd att ersätta förut befintliga, omoderna aggregat.

Sedan 1954 års riksdag (se Bo: U: s utl. nr 39) medgivit anskaffande av en ny ångpanna för en kostnad av förslagsvis 350 000 kronor, har beställning å ångpannan numera utlagts.

1916 års fabriksbyggnad har underkastats utvändig reparation.

Moderniseringen av bostadssamhället har fortskridit i ökad takt. Två fastigheter om tillsammans 4 lägenheter hava ombyggt och försetts med centraluppvärmning och andra moderna bekvämligheter. Centralvärmeledning med oljeeldning har börjat inredas i ytterligare en fastighet. Elektriska spisar hava insatts i 17 lägenheter. Vidare har en ny etapp av belysningsnätets omläggning färdigställts.

Fullmäktige hava under året beslutat angående inre reparation av det s. k. Stora stenhuset för en beräknad kostnad av cirka 75 000 kronor. Arbetet härmed har ännu ej hunnit igångsättas.

Vid utgången av 1954 uppgick antalet anställningshavare vid bruket till 13 tjänstemän, 6 förmän samt 73 manliga och 69 kvinnliga arbetare (därav 16 deltidanställda).

Såsom omnämnts i berättelsen till 1954 års riksdag hemställde fullmäktige i skrivelse till Konungen den 19 februari 1953, att riksbanken skulle av mynt- och justeringsverkets tomt få disponera ett område om cirka 1 150 m² för utvidgning av sedeltryckeriet. Sedan ärendet med anledning av vad mynt- och justeringsverket och byggnadsstyrelsen i avgivna utlå-

tanden anført återremitterats till fullmäktige, hava fullmäktige i yttrande den 13 april 1954 vidhållit sin framställning. Ärendet är för närvarande föremål för Kungl. Maj:ts prövning.

För sedeltryckeriet hava under året inköpts maskiner och inventarier för en sammanlagd kostnad av cirka 55 000 kronor, varav omkring 23 000 kronor för en sedelräkningsmaskin för kontrollräkning av nytillverkade sedlar.

Sedeltryckeriet levererade under året cirka 85,4 miljoner sedelenheter, medan motsvarande antal under år 1953 uppgick till 79,5 miljoner sedelenheter.

Vid utgången av december 1954 uppgick antalet anställningshavare vid sedeltryckeriet till 19 tjänstemän, 4 förmän samt 73 manliga och 21 kvinnliga arbetare. Därtill komma 2 timavlönade nattvakter samt städningpersonal.

De belopp, som i riksbankens bokslut upptagits såsom riksbankens kostnader för pappersbruket och sedeltryckeriet, ange endast de kontanta nettobelopp som under året utbetalats för dessa industrier. Att bilda sig en uppfattning om resultatet av verksamheten vid industrierna under året är möjligt först när boksluten för dessa föreligga.

§ 23.

För riktigheten av de å sid. 22—28 lämnade sifferuppgifterna ansvara bankkamrerarna Axel Rosengren och Gerdt Richter, vilka undertecknat, respektive kontrasignerat riksbankens bokslut.

§ 24.

I n s p e k t i o n e r av avdelningskontoren hava under år 1954 verkställts

av bankofullmäktigen Hall och bankokommissarien Borggren vid kontoret i Linköping,

av vice riksbankschefen Hammarskiöld vid kontoret i Falun,

av bankdirektören Ekengren vid kontoren i Jönköping, Visby och Växjö,

av bankdirektören Ekengren och bankokommissarien Laurén vid det numera indragna kontoret i Sundsvall,

av bankokommissarien Laurén vid kontoren i Härnösand, Luleå, Umeå och Östersund,

av bankokommissarierna Laurén och Borggren vid kontoret i Göteborg och det numera indragna kontoret i Norrköping samt

av bankokommissarien Borggren vid kontoren i Malmö, Gävle, Halmstad, Kalmar, Karlskrona, Karlstad, Kristianstad, Mariestad, Nyköping, Uppsala, Vänersborg, Västerås och Örebro.

Föreskrivna inventeringar och undersökningar av huvudkontorets kassor och förvaringsrum ävensom av Tumba bruks och sedeltryckeriets kassor hava ägt rum.

Revision genom därtill utsedda tjänstemän har under året ägt rum vid samtliga avdelningskontor.

§ 25.

Berättelser från bankens samtliga avdelningskontor bifogas.

Stockholm den 12 januari 1955

CONRAD JONSSON

DAVID HALL

MATS LEMNE

FILIP KRISTENSSON

AXEL RUBBESTAD

RAGNAR PERSSON

PATRIK SVENSSON

/ *Karin Winberg*